Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.
NAJER FOLKSBLAT | פרייז 20 גראשען | היינט 8 זייטען.

נייער פאלקסבלאט

אומפארטייאישע פאליטיש-געזעלשאפטליכע טאג-צייטונג

Nr. 96/1696	Łódź, Poniedziałek 22 kwietnia 1929 r.	זיבעטער יאהרגאנג	לאדז, מאנטאג יב ניסן תרפ"ט	Nr. 96/1696

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 24-71. | אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פיעטריקאווער 21, טעל. 24-71

כשר לפסח

דער גרעסטער גענוס איז צו טרינקען דעם טעע

— פון דער איבעראל=בעוואוסטער פירמע —

פריהער מאסקווע
איצט לאנדאן

ו. וויסאצקי און קאמפ.

וועלכער איז אנערקענט אלס די בעסטע אויפ'ן מאַרק.

№ 510 און № 74

ספעציעלע ערפאלגן האבען די סאָרטען

צו בעקומען איבעראל! ✠ אין אָריגינעלע פערפאקונג באנדראָלירט. ✠ צו בעקומען איבעראל!

בהכשר של הרב מראַנציג ר' יעקב מאיר סגלוביץ בן הרב הגאון ר' חיים זצ"ל מווילנא עם ועד הרבנים מוואַרשא.

כשר לפסח | כשר לפסח

ANGLAS

שאקאלאד קאַקאַאָ

כשר לפסח

בהכשר של הרב בדאַנציג יעקב מאיר סגלוביץ
בן הרב הגאון ר' חיים זצ"ל מווילנא עם ועד הרבנים מווארשא.

כשר לפסח

כשר לפסח | די בעוואוסטע — יודישע — שאקאלאדען-פאבריק „ZŁOTY RAJ" | כשר לפסח

מאכט בעקאנט איהרע געעהרטע קונדשאפט, אז צום בעפארשטעהענדען פסח איז זי פערזעהען מיט א רייכען אויסוואהל פון פערשידענע שאקאלאד און קארמעלען כשר לפסח אפילו למהדרין מן המהדרין.

בעמערקונג: אלעס ווערט אויסגעארבייט בהכשר גמור אונטער דער השגחה פון אנשים כשרים ונאמנים.

אונזערע פערקויפס=שטעלען: וואסכאדניא 50, זאוואדזקא 11, צעגעלניאנא 26

צו דער עפענטליכקייט!

אזוי ווי אפעריסטען און בלאפער האבען זיך ערלויבט אין מיין נאמען אהן מיין וויסען צו פערעפענטליכען נעכטען אין „נייעם פאלקסבלאט" געפעלשטע פרייזען פון מיינע סאדע-וואסער-אויסארבייטונגען, ערקלער איך עפענטליך, אז אלעס איז א גע-פעלשטע זאך און דעם גאנצען ענין האב איך איבערגעגעבען דער פראקוראטור, כדי צו ענטדעקען דעם שווינדלער, וועלכער האט זיך דערלויבט דאס צו טון.

מיט אכטונג זלמן פרידוואלד
אינהאבער פון די סאדע-וואסער-פאבריקען
פיעטריקאווער 36 און 116.

5915

מודעה משוחטי עופות.

מיר מאכען בעקאנט, צוליב יו"ט וועט מען שחט'ן קאמיענא 2, פראנט, 1 שטאק אויך אין שחט-הויז זאכאדניא 56
שחט מען יעדען טאג.

שוחטי עופות בלאדז.

שטר מכירת חמץ

49 זאכאדניא 49

ביי הר"ר יהושע פרידענזאן בהר"ר שמעלקי ז"ל. מורה הוראה דפה.

צענטראלער יודישער האנדווערקער - פערבאנד

אין לאדז, פאלודניאווא 4.

אכטונג, האנדווערקער!

דער טערמין פון אפגעבען זעזאניעס פון דאכוד פאר'ן יאהר 1929 ענדיגט זיך דעם 30 טען ה. ח. האנדווערקער, וואס בעזיצען 8-טע קאטעגאריע ארבייטס-פאטענטען, דארפען קיין זעזאניעס נישט אפגעבען.

רעקורסען וועגען אומזאץ שטייער פאר'ן יאהר 1928 קאנען אפגע-געבען ווערען ביז'ן 15. מאי ה. י. די פערוואלטונג.

אנאנסען אין „נייעם פאלקסבלאט" האבען דעם גרעסטען ערפאלג!

דייטשלאנד געהט אויף הנחות

היינט עפענט זיך ווידער די עקספערטען-קאנפערענץ אין פאריז

פאריז, 2 (א.וו.) די עקספערטען, וואס רעפרעזענטירען בעזונדערע מלוכות אין דער רעפאראציע-קאמיסיע, האבען היינט אפגעהאלטען אינטענזיווע בעראטונגען, צוגרייטענדיג זיך צו דער מאנטאגדיגער זיצונג.

די פראנצויזישע דעלעגאטען האלטען זיך רעזערוו.

עס בעקומט זיך דער איינדרוק, אז די דייטשע דעלעגאציע וועט געהן אויף ווייט-געהענדע הנחות, צוליב דעם נישט-גראטענעם ארויסטריט אין דער פאריזער וואך.

לעמבערג, 21 (א.וו.) אין צוזאמענהאנג מיט'ן ארויסטריט פון ד"ר שאכט וועגען ענדערען די מזרח-גרעניצען פון דייטשלאנד, ארגאניזירען א רייה ארטיגע געזעלשאפטליכע ארגאניזאציעס דינסטאג 6 אין אווענד א גרויסען מיטינג אין הויף פון ראטהויז, מחמת די פיינדליכע כוונות פון דייטשלאנד.

גלייכצייטיג דארף אויף דעם דאזיגען מיטינג אנגענומען ווערען א רעזאלוציע, וואס זאל מיטטיילען דעם מארשאל פילסודסקי, אז גאנץ פוילען איז מיט איהם.

וועלט-קאנגרעס פון יודישע דאקטוירים אין ארץ-ישראל

תל-אביב, 21 (י.ט.א. טעלעגראפיש) דא איז פארגעקומען א קאנפערענץ פון יודישע דאקטוירים אין ארץ-ישראל. ס'איז בעשלאסען געווארען צונויפצורופען אין יאהר 1930 א וועלט-קאנגרעס פון יודישע דאקטוירים. דער קאנגרעס וועט פארקומען אין ירושלים.

א געהיימנישפולער עראפלאן איבערן אטלאנטיק

לאנדאן, 21 (ספ. טעל.) די פונקען-סטאנציע מילעף-העיד האט שבת אינדערפריה בעקומען א טעלעגראמע פון פישער-שיף „שעקלטאן", אז פינף אינדערפריה האט די שיף בעמערקט פליהען איבערן אקעאן אן אונבעקאנטען עראפלאן.

סיי דאס ענגלישע לופט-פליט-מיניסטעריום, סיי די אנדערע מאסגעבענדע פאקטארען, ווייסען נישט וועגען אזא טראנסאטלאנטישען פליה-פרוב, און דעריבער איז דער דאזיגער ענין לעת עתה נישט אויפגעקלעהרט.

האקענקרייצלער ווילדעוועט

דאנציג, 21. (יט"א טעלעגראפיש). א גרופע האקענקרייצלער האבען די נאכט אויסגעהאקט די פענסטער-שויבען אין א רייה יודישע געשעפטען דאס האט געדארפט זיין א נקמה דערפאר, וואס מ'האט אין דאנציג נישט ערלויבט אפצוהאלטען דעם קאנגרעס פון די האקענקרייצלער.

אפגעלעגט די שמ'ץ-עקזעקוציע

יאהאניסבורג, 21. (יט"א טעלעגראפיש).

די עקזעקוציע איבער דעם יודישען פארמערנאפט, וועלכער איז פערמשפט געווארען אויף שטראף-שמיץ פאר דערהרגענען אן ארבייטער א נעגער, איז אפגעלעגט געווארען אויף צוויי וואכען וויל דער פראוורטיילטער האט דערלאנגט אן אפעלאציע.

שטורעם - ווינטען און שרפות בושעווען אין שפאניען

מאדריד, 21. (ספ. טעל.) איבער די דרום און מערב-בערגען פון שפאניען בושעווען געוואלדיגע שטורעם-ווינטען, צוליב דעם קומען פאר א סך ריזיגע שרפות. עס ווערען אפגעברענט גאנצע דערפער. די שיפעריי אין גיבראלטאר איז צוליב די שטורעמס שוין דריי טעג אפגעשטעלט. קאריקס האט קיין ליכט נישט.

סאן-סעבאסטיאן, 21. (ספ. טעל).

די וואלד-שרפות פערשפרייטען זיך קאטאסטראפאל. א סך פערמעס זענען אוועק מיטן פייער און אין פיל שטעט איז לחלוטין איבערגעריסען די קאמוניקאציע. קיין מענשען-קרבנות זענען נישטא.

מיליאנען מענשען קומען אום

דער גרויזאמער הונגער אין כינא

שאנכאי, 21. (ספ. טעל.) אין דער אויסלענדישער פרעסע ווערט געשילדערט דאס שרעקליכע בילד פונ'ם הונגער, וואס הערשט איצט אין דער כינעזישער פראווינץ קאנזו.

טעגליך שטארבען טויזענדער הונגעריגע מענשען. די טויטע בלייבען ליגען אין די גאסען נישט-בעגראבענע, וויל די לעבעדיגע זענען פונ'ם הונגער אזוי אפגעשוואכט, אז זיי זענען נישט בכוח מקבר צו זיין די מתים.

אין דעם לעצטען יאהר זענען פון דער ניין-מיליאניגער בעפעלקערונג אין דער דאזיגער פראווינץ צוויי מיליאן אויסגעשטארבען פון הונגער.

צווישען דער בעפעלקערונג איז אנגעהויבער פערשפרייט מענשענפרעסעריי.

די הונגער-נויט איז א פועל-יוצא פון די פעריען בעת די לעצטע אויפשטאנדען, מלחמות און רעליגיע-קאמפען.

אין אמעריקא בויען זיך צוויי ריזיגע לופט-שיפען

ניו-יארק, 21, (ספ. טעל.) פון אתא איז מען מודיע או דארט הויבט מען איצט אן צו בויען צוויי ריזיגע לופט-שיפען וועלכע וועלען בלי ספק זיין די גרעסטע אין דער וועלט.

איטליכער פון זיי וועט פערמאגען מאטארען פון 6 טויזענד פערד-קראפט. פליהען וועלען די שיפען 147 קילאמעטער א שעה און אריינגעהמען וועלען זיי צו 50 מאן און די מאנשאפטען, צו 125 פאסאזשירען און צו 10 טאן באגאזש.

יודיש טעאטער אין פילהארמאניע, נארוטאוויטשא 20
אונטער דער לייטונג פון א. בעזמאן און א. סאמפאניעץ.

2 וואכן פון געזעגענונגס-דארא ווייסמאן און אנשעל שאר
לכבוד יום-טוב פסח!
מען לאכט, מען טאנצט, מען זינגט, און ס'איז פרעהליך אין פילהארמאניע.
דארא ווייסמאן אין א נייעם גרויסען טריאומף
פרייטאג, ד. 26-טן, שבת ד. 27-טן, זונטאג ד. 28-טן, מאנטאג, ד. 29-טן, 9 אווענד
דאס גרעסטע, וואס לאדז האט אמאל געזעהן — אנשעל שאר'ס
קאלאסאלע מוזיקאלישע אויפפיהרונג — שלום סעקונדעס גרויסע
אמת-יודישע פאלקס-שטיק מיט 28 נומ' הערליכע מוזיק
דיין יודיש מיידעל
ליברעטא י. רעש, רעזשיא: שלשאר, באלעט-טענץ פון ליכאוויטש.

דאנערשטאג, 4 נאכמיטאג צו פאפולערע פרייזען
דארא ווייסמאנס קינסטלערישער ערפאלג אין די נאכט-פייגעלער

פרייטאג, 4 נאכמיטאג, צו פאפולערע פרייזען, 2 פארשטעלונגען פאר 1 בילעט
1) דארא ווייסמאן אין דער גרויסער קונסטראלע אלס ארעסטאנטקע נ' 49 אין 3 אקטן.
2) דארא ווייסמאן אלס די שיבור'מע.

שבת, 4 נאכמיטאג צו פאפולערע פרייזען – אויפ'ן פערלאנג פון לאדזער פובליקום
נאר נאך 1 מאל! פאזיטיוו צום לעצטען מאל! נאר נאך 1 מאל!
דארא ווייסמאן אין א הערגרעסטען אמעריק. שלאגער ווייב און געליבטע

ס'נעמט אנטייל (לויט א. ב.) פרויען: בעזמאן, באריסאווא, מאכאראווסקא, נערה, פאדערצאן, קארעני, קאמפאניעץ. מענער: אריעל, אייזענבערג, באלבירסקי, האמבורגער, מאכאראווסקי, מאטקאוו, נייהויז, פאלאנסקי, ישראל קאמפאניעץ, ראבינאוויטש, ראקאוו.
אדמינ.: מ. ארנוואלד. מוזיק. לייטער: ל. זעלמאן. בילעטען צו בעקומען ביי דער קאסע.

קאנקורענץ-פרייזען! לכבוד פסח
איבעראשונג! מאך איך דער געעהרטער קונדשאפט אנ'אויסערגעוועהנליכע אנגענעהמע
יעדער קויפער בעקומט גאנץ אומזיסט א שעהן געשאנק!
אזוי ווי מיין פערפומעריע-געשעפט איז אין יום-טוב געשלאסען
פערקויף איך איז די פאר-יום-טוב-טעג היינט מאנטאג, דינסטאג און מיטוואך אלע קאסמעטישע ארטיקלען צו קאנקורענץ-פרייזען.
Perfumerja D. MARKUS, Piotrkowska 59. tel. 28-02.
קומט און איבערצייגט אייך

אנ'עונג פסח
וועלען האבען אלע, וועלכע וועלען קויפען נור די מצות פון דער ערשטער לאדזער כשר'ער מאשין-מצות-בעקעריי
וועלכע ווערט אנגעפיהרט פון די בעקאנטע לאדזער פאכמענער א. פ.: „זלאטא גורא"
ע. זעליגמאן און קאמפ., אל. קאשטשושקי № 11
די מצות ווערען געבאקען פון בעסטען סארט מעהל אונטער א שטרענגער היגיענישער און פאכמענישער אויפזיכט, וועלכע זענען פון שטענדיג בעקאנט דעם געעהרטען פובליקום מיט זייער גוטען געשמאק.
די בעקעריי געפינט זיך אונטער דער השגחה פון יאנאווער רב הרב וואפנער דפה.
יעדער קויפער קען בעזוכען די בעקעריי.
מיר בעזיצען פערקויפס שטעלען: ביי שטיינפעלד, זאוואדזקא 20 (אין וואורשטען-געוועלב), י. מ. געלבארד, נאפיורקאווסקא 5, ק. צוויליך, פאמארסקא 56, טעל. 60-25, ע. זעליגמאן, פעטריקאווער 114, טעל. 41-08, י. ווילנער, ווסכאדניא 60 און פאמארסקא 3

Dr. N. TRACHTENHERC
אינערליכע און קינדער-קראנקהייטען
נארוטאוויטשא 11, טעל. 33-16
נעהמט אן פון 3 ביז 5 נאכמיטאג.

צו שלאפן
פאר 2 יונגעלייט.
צו ערפאהרען ציגעל-גאס 29 ביי נארדמאן.

Dr. DONCHIN
מאניושקי 1, טעלעפאן 9-97
ספעציאל-ארצט פאר אינערע קראנקהייטען
נעמט אן טעגליך פון 10–1 מיטאג און 4–7 נ.מ.
זונטאג פון 10 ביז 1 בייטאג.

Dr. H. WOŁKOWYSKI
צעגעלניאנא 25, טעל. 26-87
ספעציעל ארצט פאר הויט און ווענערישע קראנקהייטען, מענער-שוואכע, אלע ארט אנטציונגען, בעהאנדלונג מיט קווארץ-שטראהלען.
נעמט אן פון 8–10 פריה, 12–2 נ.מ. און פון 4–8 אוו.

א בשורה טובה
פאר דער לאדזער יודישער בעפעלקערונג!
דערמיט מאכען מיר בעקאנט, דאס מיר האבען איבערגעטראגען די זייט 3 יאהר בעקאנטע
היגיענישע מאשין-מצות
בעקעריי פון די פעראיינ. יוד. בעקער-מייסטער פון זאמענהאף 15
אויף ראקיטשינער 43, טעל. 69-7.
אויך היי-יאהר באקען מיר אויס די מאשין-מצות פון די בעסטע קאלישער מעהלען געכשרט פון קאלישער רב
די בעשטעלונגען הורט און ענצעל ווערען שוין אנגענומען אין דער צענטראלע פיעטריקאווער 112, ווי אויך אין דער בעוואוסט. צוקערניע וויינבערג, פיעטריק. 38, טעל. 43-82, און ביי אינזעלשטיין, זשעראמסקא 39, מרדכי יעלין, פיעטריקאווער 24, יחזקאל קירשבוים, ריבנא 11 מיצענמאכער, זאמענהאף 11, טשענסטאכאווסקי, צעגעלניאנא 23, ווי אויך אין גאסטראנאמיע, שענקעוויטשא 23.
וועגן ווייטערדיגע פערקויפס-שטעלן וועלן מיר בעזונדערס מעלדן.
פעראייניגטע יודישע בעקער-מייסטער אין לאדז.
בעמ.: די מצות געפינען זיך אונטער שטענדיגער השגחה פון 2 משגיחים.

יאר ד. 22 אפריל 1929

„נייער פאלקסבלאט"

יאר ד. 22 אפריל 1929

דאס לעבען איז די שטארקסטע מאכט

די לעצטע וואכען אין דעם פאליטישען לעבען אין פוילען זענען געווען דראמאטישע און פון אלע זייטן האט מען ערווארט, אז נאך די שטורמישע פראלאגן, וועלען קומען נאך מעהר שטורמישע אקטען אין דעם דראמאטישען קאמף צווישען סיים און דער רעגירונג.

פערשידענע זשורנאליסטען און פאליטיקער, וועלכע רופען זיך גערן אליין „גוט אינפארמירטע קרייזען", האבען פאראויסגעזאגט, גענוי מיט דעם דאטום און „ווארט־צייכען" דעם אנהויב פון א נייע אומוועלצונג.

שוין אין קריג האט זיך ארויסגעוויזן, אז ס'איז א שווערע זאך צו זיין א נביא. ביי אלע אפענזיוועס, וואס די קאפעהויז־סטראטעגיקער האבען מיט א סודות־פולער מינע פאראויסגעזאגט מיט דעם טאג און מיט דער שעה, האט זיך ארויסגעוויזן געווענליך דאס געגענטייל. אויך אין שטורמישע צייטען פון אינערע קאמפען פון א מלוכה, דארף מען זיך היטען פון א נביאות־זאגען בנוגע אפענסיוועס און דעם אויסגאנג פון קאמף. א בעריהמטער רעכטס־געלעהרטער אין דייטשלאנד, ווען זיינע סטודענטען האבען איהם ביי פראצעס־פאלען מיט התלהבות געוואלט בעווייזען, אז דער אורטייל „מוז" ארויסקומען אין דער אדער יענער פארם — פלעגט ער זיי איראניש ערקלערען:

— אויסער אלע געזעצען פון לאגיק און רעכט — הערשט אין לעבען נאך איין געזעץ און דאס דאזיגע געזעץ לויטעט: „עס קומט תמיד אנדערש ווי מען ערווארטעט".

ספעציעל אין פוילען, וואו די מאסגעבענדע פערזענליכקייטען צייכענען זיך אויס מיט א שטארקען טעמפעראמענט און הייסע אימפולסיוויטעט, וואו די אפיציעלע ענונציאציעס קומען פאר זעלטען און אונערווארטעט בנוגע צייט און פארם, איז פאר נביאות־זאגער איבער די קומענדיגע „דאזן גריוועס" פון דעם פאליטישען מעטש נאר א שלעכטער באדען.

אויב מען וויל אבער — און יעדער בירגער איז דאך אין דעם שטארק פאראינטערעסירט — פרובען זיך דאך אפצוגעבען א דין וחשבון ווי אזוי די פאליטישע און פינאנציעלע פערהעלטנישען אין פוילען וועלען זיך איצט געשטאלטען, מוז מען זיך האלטען ווייניגער אן די פלענער פון די איינצעלנע — אפילו פון די מעכטיגסטע — פערזענליכקייטען און מעהר צוקוקען זיך צו די טאטזאכען פון דעם ווירקליכען לעבען.

פוילען איז נישט איזאלירט, נאר עס איז פאליטיש און פינאנציעל פערקניפט מיט טויזענדער פעדים מיט דער אינטערנאציאנאלער פאליטיק און אינטערנאציאנאלע פינאנצען. די פוילישע מלוכה איז געאגראפיש נישט איזאלירט פון די שכנים ווי, למשל, ענגלאנד דורך דעם ים, אדער דאס פאשיסטישע איטאליען, אדער שפאניען דורך נאטירליכע באגרעניצען.

דערפאר מוזען פוילישע מלוכה־מענער זיך ביי זייערע אינערליכע ענטשיידונגען אויפ'ן געביט פון פאליטיק און פינאנצען זיך שטארק רעכענען מיט דעם איינדרוק, וואס דער אדער יענער עקספערימענט קאן ארויסרופען ביי די פערבינדעטע מלוכות ביי די גרויסע אויף דעם פינאנץ־געביט ענטשיידענדע נייטראלע מלוכות און בפרט ביי אפענע אדער בעהאלטענע שונאים ארום פוילען. אין דעם דאזיגען צוזאמענהאנג מוז מען זיך רעכענען דערמיט, אז די דריי גרעסטע וועלט־מלוכות, אמעריקא, ענגלאנד און פראנקרייך זענען דעמאקראטיש, האבען דעמאקראטישע און פארלאמענטארישע איינריכטונגען, וועלכע ווערען דארט הויך געשעצט. די דאזיגע מלוכות זענען היינט די איינציגע הלוואות־געבער אין דער וועלט און ס'איז בעקאנט, אז ביי יעדער הלוואה פערלאנגט מען די ווייטגעהענדיגסטע גאראנטיעס. און איינע פון די וויכטיגסטע גאראנטיעס פאר דעם אויסלאנד איז די בעשטעטיגונג פון דעם הלוואה־פערטראג דורך פארלאמענט און די פארלאמענטארישע קאנטראל איבער דער פערוועלטונג פון דער דאזיגער הלוואה, איבער די מלוכה־הוצאות און הכנסות לויט ווי זיי זענען פעסטגעשטעלט אין בודזשעט.

און ווייל די מאסגעבענדע מענער, וועלכע ענטשיידען צוזאמען מיט די מיטגלידער פון דער נייער רעגירונג אין דער פוילישער מלוכה, גיבען זיך אפ א גענויעם דין וחשבון איבער דעם אינערליכען עקאנאמישען און פאליטישען מצב און איבער די שטימונגען אין אויסלאנד און זענען זיך פון דער אנדערער זייט בעוואוסט פון דער פעראנטווארטליכקייט און דעם גורל פאר א מלוכה פון 30 מיליאן מענשען, גלויבען מיר נישט אין די אלארם־נאכריכטען פון די „גוט אינפארמירטע" פאליטיקער און זשורנאליסטען. מיר גלויבען נישט אין די דראהונגען מיט נייע איבערקעהרענישען, ווייל סוף כל סוף: דאס ווירקליכע הארטע לעבען איז פארט די שטארקסטע מאכט...

ד״ר מ. רינגעל.

בעל־שמחה׳ס און אבלים

פראפ. בארטעל וועגען דער ווירטשאפטליכער לאגע אין לאנד, געגען אפשאפען דעם סיים

דער געוו. פרעמיער איז אויך ווי פריהער פול מיט אפטימיזם

דער געוועזענער פרעמיער, פראפעסאר בארטעל האט פאר זיין אפפאהרען קיין יוגאסלאוויע געגעבען אן אינטערוויו דעם קראקאווער „קוריער אילוסטראוואני" וועגען דער איצטיגער ווירטשאפטליכער לאגע אין פוילען און וועגען דער נייער רעגירונג. פראפעסאר בארטעל האט געזאגט:

צוויי פסיכישע טיפען ווענדען אויף זיך די אויפמערקזאמקייט אין פערשידענע מאמענטען פון אונזער מלוכה לעבען: (בעל־שמחות) און „אבלים". דער בשותפותדיגער שטריך פון די דאזיגע צוויי טיפען איז די צופרידענהייט פון יעדען פון זיי פון זיך אליין און דאס שאפען פון ספעציעלע אטמאספערען.

דער קוק אויפ'ן לעבען פון דעם ערשטען פסיכישען טיפ איז זעהר א קלארער, ליכטיגער, פרעהליכער און פשוטער. אין דער ספערע פון סאציאלען איז נישטא קיין ארט אויף ספקות, אויף מורא, בעאונרוהיגונג, אדער דענערווירונג. אלץ איז אזוי ווי ס'האט געדארפט זיין, אלץ איז ווי אמבעסטען. דאס זענען זעהר לעבעדיגע און יונגע נאטורען, זארגלאזיגקייט איז דא א נארמאלער צושטאנד.

דער צווייטער פסיכישער טיפ, דאס זענען די טרויעריגע. פון צייט צו צייט שווימען די דאזיגע מענשען ארויס אויף דער אויבערפלעך און מיט א געמאכטער זארג אויפ'ן פנים פרובען זיי ארויסצורופען א לויה־שטימונג, זיי מאכען אן אנשטעל פון טרויער, מיט וועלכע זיי זענען גרייט אנצושטעקען די געזעלשאפט. די קלענסטע געשעהענישען קענען זיי פערגרעסערען צום מאסשטאב פון א קאטאסטראפע — די לאגיק פערפליכטעט זיי נישט.

זייט א געוויסער צייט האבען די „אבלים" ווידער אונטערגענומען אן אקציע. זיי וואנדערען פון הויז צו הויז, פון איין ווערקשטעל צום צווייטען און פרעגען, צי זענען דארט נישט פערהאן קיין מתים, וועלכע מ'דארף בעגראבען. דאס איז דאך זייער בעשעפטיגונג.

אויף קאנפערענצן, פערזאמלונגען און אין דער פרעסע ווערט אויפגעהויבען א טומעל, אז ווירטשאפטליך פאלט דאס לאנד צוזאמען, אז מיר דערנעהנטערן זיך צו א קאטאסטראפע, איך הער שוין צום הונדערטסטען מאל, אז זייער נביאות וועט זיך ארויסווייזן פאר פאלש.

פוילען פון יאהר 1929 איז נישט דאס פוילען פון פאר פיל יאהרען, צי עמיצען געפעלט דאס אדער נישט, צי עמיצען פרעהט דאס, אדער ער איז צוליב דעם פערטרויערט — פוילען איז איצט א לאנד, וואס איז ווירטשאפטליך אזוי קאנסאלידירט, געשטארקט, אז קיין שום אויסרעכנונגען קענען שוין גארנישט שטערען, די ענדערונג אויפ'ן אמט פון איינעם אדער אנדערען מיניסטער קען שוין נישט אויפטרייסלען די ווירטשאפטליכע פונדאמענטען פון דער מלוכה. דאס איז טאקע די רפואה, וועלכע נעמט ארום אלע ווייטערע געביטען פון אונזער לעבען.

צו להכעיס די, וועלכע ווילען דאס נישט — איז אונזער ווירטשאפטליכע לאגע א גוטע. אויף וויפיל ז'איז אפהענגיג פון אויסערליכע בעדינגונגען ווי, למשל, די אויסלענדישע געלד־מארק, איז די לאגע נישט קיין ערגערע ווי אין אנדערע מלוכות, וועלכע זענען אויך אפהענגיג פון דיזעלבע בעדינגונגען. די „אבלים" וועלען שטענדיג געפינען א געלעגענהייט צו גיסען טרעהרען, אבער דאס זענען נישט קיין אויפריכטיגע טרעהרען, זיי זענען פאלשע. איך האב אויך די דאזיגע טרעהרען געקוקט אין פערלויף פון דריי יאהר און ווייס, וואס זיי צו אורטיילען.

אויב „באנק פאלסקי" האט פערטייערט די דיסקאנטא מיט איין פראצענט, האט זי דאס געטון דערפאר ווייל זי האט דאס געמוזט, אויב זי האט נישט געוואלט טון עפעס נאך ערגערס, דאס הייסט בעגרעניצען דעם קרעדיט־קאנטינגענט. די ארבייט איבער'ן בויען און אנטוויקלען דאס לאנד ענדיגט זיך קיינמאל נישט — וויכטיג איז דאס, אז זי זאל געהען פאראויס געשטיצט אויף דער בעקומענער ערפאהרונג.

די רעגירונג, וועלכע האט איצט איבערגענומען די פעראנטווארטליכקייט פאר'ן גורל פון לאנד, וועט ערפילען אליין, וואס געהער צו איהר, אז דער מארגען זאל זיין א בעסערער, ווי דער היינט. דאס איז מיין טיפסטע איבערצייגונג.

פראפעסאר בארטעל איז דא איבערגעגאנגען צו דער פראגע פון זיין בעציהונג צום סיים און אויף דער שטעלונג, וואס די קאנסערוואטארען האבען צו דער דאזיגער רעגירונג אנגענומען.

די קאנסערוואטיווע ארגאנען האבען מיר פארגעווארפען זאגט פראפ. בארטעל, אז די איינהייטליכקייט אין דער רעגירונג איז קאליע געווארען דורך וועט בעשעפטיגען אלע מענשען א. או. וו. איז דאס אנגענומען א מעהר נאכגיביגע שטעלונג ווי די, אן וועלכער עס וועט זיך האלטען די איצטיגע רעגירונג.

אבער קודם כל ווייס איך נישט און עס ווייסען עס אויך נישט די קאנסערוואטיסטען, וואס פאר א שטעלונג די איצטיגע רעגירונג האט צום סיים. מיר קענען דאס נישט פעסטשטעלען, ווייל ס'פעהלען טעארעטישע ערקלערונגען און פראקטישע מעשים פון דער נייער רעגירונג בנוגע צום סיים. א חוץ דעם פערשטעה איך נישט אין וואס האט געזאלט בעשטעהן מיין נאכגיביגקייט צום סיים, וועלכע עקזיסטירט, לעבט און טעטיג און צו בעווייזען איהם פון דער אויבערפלעך פון פוילישען לעבען איז נישט אזוי לייכט און, לויט מיין מיינונג, איז עס נישט אזא נויטיגע און נוצליכע זאך, ווי עס מיינען דאס געוויסע יונגעלייט פון ווילנע (דער פרעמיער בארטעל מיינט דא דעם רעדאקטאר פון ווילנער „סלאווא" רעפ. מאצקעוויטש), אזא יונגער מענש מיט אן אונגעהויערען טעמפעראמענט קען למשל פארויס אנזאגען א נייעם מלוכה־אטענטאט, אזעלכע אטענטאטען האט ער אין זיין טינטער אן אונבעגרעניצטע צאהל. ער רופט זיי ארויס מיט אן אונערהערטער לייכטקייט, שטענדיג מיט פרעמדע הענד און אויף א פרעמדען חשבון, איך מוז פעסטשטעלען, אז אזעלכע אונבערעכענטע יוגענדליכע קונצשטיק ברענגען שאדען פוילען מעהר ווי דאס טייער מאכען דעם דיסקאנטא־פראצענט אין „באנק־פאלסקי".

אויב די קאנסערוואטיסטען דוכט זיך, אז דאס אפשאפען די פאלקס־רעפרעזענטאנץ וועט ברענגען דעם לאנד גליק, וועט אנפילען דעם מלוכה־אוצר, וועט בעשעפטיגען אלע מענשען א. או. וו. איז דאס א השערה, מיט וועלכער איך בין לגמרי נישט מסכים.

איך האב געהאט פיל מאל די געלעגענהייט אין סיים און אויך אין סענאט זיך קריטיש ארויסצוזאגען וועגען די ארבייטס־מעטאדען פון די איצטיגע פוילישע סיימען. אבער די שטרעבונג צו פערבעסערען אן ארדנונג אדער אן ארגאניזם בעדייט נישט דערהרגענען איהם.

אייביג צייטווייליג...

דאס יודישע לעבען אין לאס־אנדזשעלאס

פון י. האראוויץ

ווייל מען רעדען פון א יודיש לעבען אין קאליפארניע, מוז מען זיך אפשטעלען, דער עיקר, אויף לאס אנדזשעלאס. סאן פראנציסקא פערמאגט אויך א היבשע יודישע בעפעלקערונג, אבער זי בעשטעהט מצהרסטענס פון אסימילירטע אדער דייטשע יודען, אזוי, אז קיין יודיש־געזעלשאפטליך לעבען האט זיך דארט נישט אויפגעשטעלט. דער היימישער געסט יוד האט נאך נישט בעוויזען זיך איינצובירגערן אין דער „קליינער פאריז פון אמעריקא". די שטאדט איז אן אלטע, מיט א בעשטימטער טראדיציאנעלער פיזיאנאמיע, מיט אן איינגעזעסענער בעפעלקערונג, און דער ניי־צוגעקומענער יוד האט הפנים נישט געקאנט אנשלאגען קיין אייגענעם געזעלשאפטליכען טאן. איז ער ענטוועדער צוריקגעפאהרען פון וואנען ער איז געקומען, אדער זיך ווייטער געקליבען קיין לאס־אנדזשעלאס, וואו קיין בעשטימטע שטאדטישע פיזיאנאמיע איז נאך נישטא און וואו יעדער איינגעוואנדערטער האט נאך א מעגליכקייט איינצוווארצלען זיין אייגענעם לעבען.

אין לאס אנדזשעלאס געפינען זיך צווישען די קרוב זיבעציג טויזענט יודישע נפשות לערך פערציג פראצענט היימישע יודען, וואס וואוינען אין אייגענע געטאס מיט אן עכט יודישער סביבה. זייער געזעלשאפטליך לעבען איז פערצווייגט דורך אהן א שיעור פאראיינען, קלובען און ארגאניזאציעס פון אלע מינים. זיי האבען אן אייגענעם, כאטש נישט בעשטענדיגען טעאטער, א פאר צייטונגען, א צאהל מאדערנע יודישע קינדער־שולען. א צווייג פון יודיש־וויסענשאפטליכען אינסטיטוט און אנדערע קולטורעלע און געזעלשאפטליכע גרופירונגען. א וויכטיגען ארט אין לאס אנדזשעלאס פערנעמט דער יודישער סאניטאריום, וואס האט בעצוועקט צו גרופירען ארום זיך אלע יודען, אהן אונטערשיד פון סאציאלער אדער פאליטישער ריכטונג. קוסט צו א סאניטאריום־אונטערנעהמונג, הערען אויף אלע פאלעמיקעס, אלע ריכטונג־רייסערייען, און די יודען רופען זיך אפ מיט דער זעלבער ברייטקייט. א סך אין דעם העלפט ארויס דער פאקט, וואס די שטאט איז פול מיט קראנקע. מען זעהט זיי אויף שריט און טריט, און ווער ווייסט וועמענס מארגען עס איז...

אין די לעצטע יאהרען איז די צאהל שעפער אין לאס אנדזשעלאס אויך פערגרעסערט געווארען. דאס האט צוגעצויגען א היבשען יודישען ארבייטער־עלעמענט. קומט א נייער מענש אין קאליפארניע און וויל דארט פערבלייבען א שטיקעל צייט, האט ער זיך אויף וואס אנצושפארען. דאס האט א סך געהאלפען אויפצולעבען די יודישע ארבייטער־ארגאניזאציעס. ווארום ביז מיט עטליכע יאהר צוריק האבען אין די שעפער געארבייט מצהרסטענס קראנקע מענשען און זיי זענען געוועזען צופרידען מיט סיי־וועלכע בעדינגונגען, אבי צו האבען דעם מילדען קלימאט, וואס איז נויטיג פאר זייערע לונגען. איצט אבער טרעפט מען שוין אין די שעפער גאר אן אנדערען עלעמענט: געזונדע יונגעלייט און מעדלעך מיט א גרויס־שטאטישען ארבייטער אימפעט, מיט א קלאסען־בעוואוסטזיניגער עקשנות און מיט א ווילען צו סטאבילזירען די אומנארמאלע לאגע פון די פערשידענע מלאכות. דאס האט אריינגעבראכט ניי לעבען אין די ארבייטער־צענטערס און צוגעגעבען א מעהר בעשטימטען אינדוסטריעלען קאלאריט דער אלגעמיינער יודישער בעפעלקערונג.

חוץ דעם געפונען זיך אין לאס־אנדזשעלאס א צאהל יודישע שרייבער, אקטיארען, לעהרער, קינסטלער און כלל־טוער, וואס ווירקען אויף זייער אייגענעם אופן אין די פערשידענע קרייזען. אזוי, למשל, זענען אין לאס־אנדזשעלאס ארויסגעגעבען געווארען א צאהל יודישע ביכער און זשורנאלען, עס ווערט געשפילט יודיש טעאטער, עס קומען פאר לעקציעס, קולטורעלע זיצונגען. מען פייערט דורך יובילעאומס און הזכרה אווענדען. קומט א חשוב'ער גאסט, גיט מען איהם א קבלת־פנים און מען בעגלייט איהם מיט א געהעריגען אפשיד אווענד. קורץ, א יודישע שטאט מיט אלע קליי[נע] פערלעך.

און דאך איז די יודישע לאס אנדזשעלאס א קראנקע שטאט. קראנק, נישט נאר פיזיש, נאר אויך גייסטיג. א שטאט מיט אן אומנארמאלער געזעלשאפטליכער פסיכאלאגיע. ווען איהר קוקט זיך נעהנטער צו, זעהט איהר, אז די אלע טעטיגקייטען און בעוועגונגען זענען אין תוך זאמדיג און טרוקען, ווי די זאמד ערד פון קאליפארניען. דאס גאנצע יודיש־געזעלשאפטליכע לעבען איז א צופעליגעס. אויפגעבויט אין דער נויט פון אומשטענדען אדער אין דעם אונפערמיידליכען שטויס פון דער צייט. נישטא דער גלויבען, [...] דאס אלעס וועט געדויערען, אז עס וועט האבען א קיום אין די שפעטערדיגע יאהרען. דאס ע[...] קלערט זיך טיילוויז מיט דעם, וואס יעדער יא[...] פון קאליפארניען האלט נאך א פוס ערגעץ א[נ]דערש. מעג ער דארט וואוינען צעהן אדער פי[פ]צעהן יאהר, מעג ער האבען א גרויס געשעפט מיט אן אייגענער הויז אפילו, פיהלט ער אבער אז ער איז נאך אלץ צוגעבונדען צו דער שטאדט פון וואנען ער איז געקומען. ער קאן ביי [...] נישט פועל'ן, אז קאליפארניען איז זיין שטענדיגע היים.

מיט דעם דאזיגען אונבעשטימטען געפי[הל] לעבט מען דערווייל און מען ווערט ביסלעכ[ווייז] [...]

(ווייטער זעה 7־טע זייט).

דאס לאדזער לעבען

13 מאנטאג
יב ניסן תרפ"ט
אפריל
זון־אויפגאַנג 4.38
זון־אונטערגאַנג 6 35

דירעקטאר פון „גראנד־קינא" פאר יודישע וואוילטעטיגע צוועקען

דער דירעקטאָר פון „גראַנד־קינא" ה' אַדאָלף גאָלדבערג האָט איבערגעגעבען צו דער דיספּאָזיציע פון אונזער רעדאַקציע 100 זל. אויף יודישע וואוילטעטיגע צוועקען.

דאַנקענדיג דעם ה' דירעקטאָר גאָלדבערג פאַר זיין שפּענדע, צוטיילען מיר דאָס געלד צווישען פאָלגענדע אינסטיטוציעס:

מושב זקנים, פּאָמאָרסקא גאַס 25 זל.
אינטערנאַט „העלענובעק" 25 זל.
זויגלינג־היים ביי „טאָז" 25 זל.
יתומים הויז, זגערסקא 40 25 זל.

מיר בעטען די דערמאָנטע אינסטיטוציעס צו שיקען זייערע אינקאַסענטען צו אונז אין רעדאַקציע אָפּצונעהמען דאָס געלד.

ווענדען זיך צו רעדאַקטאָר לאָזאַר פוקס.

רעגיסטראַציע פון „פרעמדע"

(—) היינט דאַרפען זיך מעלדען די פרעמדע אויף קילינסקי גאַס 152, ביי וועלכע די פאַמיליען־נעמען הויבען זיך אָן מיט דעם אות H.

ביים רעגיסטרירען דאַרף מען האָבען ביי זיך די פּערזענליכע דאָקומענטען, אַ צייגניס פון אידענטישקייט און צוויי פאָטאָגראַפיעס.

באַהן־קאַטאַסטראָפע.

אויף דער ליניע צווישען קאַמינסק און פּעטריקאָוו איז פאָרגעקומען אַ באַהן־קאַטאַסטראָפע. עס איז אַראָפּ פון די רעלסען אַ צוג און 12 אָנגעלאָדענע וואַגאָנען זענען אינגאַנצען דעמאָלירט געוואָרען. קיין אומגליקספאַלען מיט מענשען זענען צום גליק נישט פאָרגעקומען. אויפ'ן אָרט פון'ם געשעהעניש איז צוריסגעפאָהרען די באַהן־פּאָגאָטאָוויע און אַנ'אויספאָרשונגס קאָמיסיע, וועלכע דאַרף פעסטשטעלען די סבות פון דער קאַטאַסטראָפע.

די פרייזען אויף לעבענסמיטעל־פּראָדוקטען זאָלען נישט שטייגען

(וו) די וואָיעוואָדזטווע האָט בעקומען אַ צירקולאַר פון אינערן־מיניסטעריום וועגען דעם, אַז ס'זאָלען געמאַכט ווערען בעמיהונגען, אַז די אַפּראָוויזאַציע פון די שטעט זאָל זיין אַ גענוגענדע, און אַז די פרייזען אויף לעבענסמיטעל זאָלען נישט שטייגען.

דער צירקולאַר דערמאָהנט, אַז די אַפּראָוויזאַציע־אָפּטיילונגען ביי דער וואָיעוואָדזטווע זאָלען, ווי אַמפּינקטליכסטען פונקציאָנירען.

שרפות

(ס) אין דער פאַבריק פון אַראָלף ראַובע (וואָלטשאַנסקאַ 126). האָט אויסגעבראָכען אַ שרפה. די 2־טע פייערלעשער־אָפּטיילונג האָט די שרפה אָפּגעלאָשען. דער היזוק איז נאָך נישט פעסטגעשטעלט.

פון געריכט

אָפּקלאַנגען פון פּאַביאַניצער שוחטים־שטרייק

(ז) בשעתו איז אין פּאַביאַניץ אויסגעבראָכען אַ שטרייק פון די שוחטים צוליב דעם, וואָס די קהלה האָט מיט דער צושטימונג פון דער אויפזיכטס־מאַכט בעוויליגט אַ נישט־עטאַטאָווען שוחט.

די אויפזיכטס־מאַכט האָט בעאויפטראַגט דעם מאַגיסטראַט צוזאַמענצורופען אַ קאָנפערענץ פון ביידע צדדים, כדי צו ליקווידירען דעם שטרייק. נאָר די פאָרשטעהער פון דער פּאַביאַניצער קהלה זענען נישט געקומען.

דער סכסוך איז שפּעטער ערלעדיגט געוואָרען, אָבער דער לאַסקער סטאַראָסטע האָט זיך געווענדעט צום לאָדזער פּראָקוראַטור־אַמט וועגען צוציהען צו פעראַנטוואָרטליכקייט די קהלה־פערוואַלטונג, וועלכע איז נישט געקומען צו דער קאָנפערענץ.

צו פעראַנטוואָרטליכקייט איז צוגעצויגען געוואָרען דער קהלה־פּאָרזיצער הענעך רייכמאַן. דאָס פּאַביאַניצער געריכט האָט איהם צוגעמשפּט צו בעצאָהלען 200 זל. שטראָף אָדער 4 וואָכען אַרעסט.

ה' רייכמאַן האָט אַפּעלירט און דער אַפּעלאַציע פּראָצעס איז פאָרגעקומען אין לאָדזער קרייז־געריכט.

דאָס אַפּעלאַציע־געריכט האָט אַנולירט דעם פּסק־דין פון פּאַביאַניצער געריכט און רייכמאַנען פערמשפּט צו בעצאָהלען 20 זל.

סענסאציאנעלע פּראָצעסען פון גאַסען־בעטלער

משיקאַווע בילדער פון בעטלער־לעבען

אין היגען שטעטישען געריכט זענען אין משך פון דער לעצטער צייט איינגעפלאָסען איינינע הונדערט פּראָטאָקאָלען, וואָס די פּאָליציי־קאָמיסאַריאַטען האָבען צוזאַמענגעשטעלט געגען פערזאָנען, וועלכע פערנעהמען זיך פּראָפעסיאָנעל מיט בעטלעריי.

כמעט אַלע אָנגעקלאָגטע זענען פערהאַלטען געוואָרען בעת'ן פולען ברען פון דער „מלאכה" בעאַרבייטענדיג די הויפען, פּראָנט־געשעפטען, וואָקזאַלען, מערק, האַלעס, בתי תפילות, בית החיים'ס, בעלעבטע גאַסען און פערשידענע עפענטליכע ערטער.

דער גרעסטער טייל פון די פערהאַלטענע זענען לאָדזער איינוואוינער, עס זענען צווישען זיי אָבער אויך פערהאַן אַ בעדייטענדער טייל צוגערייזטע פון די פּראָווינציאַנעלע שטעט און שטעטלעך.

נישט אַלע פערהאַלטענע האָבען אַן אייגענע היים, אָדער זענען ביכולת אָנצווייזען אַ בעשטימט וואוינאָרט, פיל נעכטיגען אויף די וואָקזאַלען, אין די שטעטישע נאַכט־היזער, אין די בתי תפילות, אָדער דרייען זיך פשוט אַרום אַ גאַנצע נאַכט איבער די גאַסען; אַנדערע פערברענגען די נעכט אין די אַזוי־גערופענע נאַכט־מלינות".

לויט ווי צעהנדליגע פון די אָרימלייט גיבען איבער, זענען אויף באַלוט און אין די אַנדערע אָרימע שטאָט־קוואַרטאַלען, פערהאַן פיל אַזעלכע „גאַסט־הייזער", וועלכע געפינען זיך אין אייך ענגע און נידעריגע קעלער, אָדער דאַך־שטיבעל, צוזאַמען מיט דער בעליבתישקייט און בני בית פון „האָטעל־בעזיצער".

אין די דאָזיגע שמוץ־ווינקעלעך, בעקומען די פערוואָגלטע און ראַכלאָזע אָרימע לייט פאַר אַ פּאָר גראָשען אַ נאַכט־לעגער, פערשטעהט זיך, אַז אויף דער הוילער פּאָדלאָגע, אָדער אין בעסטען פאַל — אויף עפּעס אַ קויטיגען שטרוי־זאַק.

מענער, פרויען און קינדער ליגען דאָרט גאַנץ פריי אויסגעמישט אויף דער ערד. איינער קרעמפּירט זיך נישט פאַר'ן צווייטען: ביז שפּעט אין אָווענד שפּילט מען אין קאָרטען, ראַמינע און זינגט זיך דערביי גאַנץ געמיטלעך צו פערשידענע גנב'שע טיורמע־לידער מיט אַ גאָר פּרעכע אינהאַלט; דערנאָך צוקריגט מען זיך און אָפט פערוואַנדלען זיך אַזעלכע קריגערייען אין בלוטיגע געשלעגען און מעסער־שטעכערייען.

אין די אַלע נאַכט־האָטעלען זענען איינגעאָרדענט רעסטאָראַציעס מיט אַלע גוטע זאַכען: דאָרט בעקומט מען אַ טעלער פעטען קרופּניק, אַ הייס־קאָכענדיג דראָטען־וואורשטעל, אַ קאָפּ פון אַ פערפּוישטען פיש, אַ שטיקעל איינגעמלירטען הערינג, אַ פּאָר זאַלץ־פּלעצלעך און אַ מעסטעל אויסגעוואַלצענע רונדיגע זכור־אַרבעס. און נישט נאָר בלויז מיט שלאָפען און עסען בעזאָרגען די דערמאָנטע פענסיאָנאַטען זייערע געסט, נאָר מען קאָן, ביי דער זעלבער געלעגענהייט, אויך שוין דאָרט בעגיסען דאָס שווערע געמיט מיט אַ ביסעל משקה פון אַ ברוזיגען „גאַנשער". די דאָזיגע משקה איז צוזאַמענגעמישט מיט אַזאַ מין כשוף־וואַסער, אַז פון איין לעק אויף דער צונג, דאַכט זיך, אַז מען פאָהרט דאָס ערשטע מאָל אויף אַן אַעראָפּלאַן און אָט די זעלבע משקה איז כמעט די טרייבקראַפט, וואָס ברענגט אין בעוועגונג די פויסטע, בענקלעך, פלעשער, שטעקענס און מעסערס.

פאַר די בעטעמטע מאכלים רייסט מען ביי די נאַכט־געסט פון די דאָזיגע „פענסיאָנאַטען" געפעפערטע פּרייזען. צווישען די געסט און קנייפּע־באַלעבאַטים ווערט אויך געפיהרט אַ געגענזייטיגער האַנדעל־אויסטויש מיט געבעטעלטע, אָדער געגנבעטע אַלטע וועש, מלבושים, שיכוואַרג, טאַשען גאַלאַנטעריע און אַנדערע קלייניגקייטען.

אויך אין דעם פּרט ווערען די עלענדע אָרימע לייט בעריסען און בעשווינדעלט דורך די קנייפּע בעזיצער.

גאַנץ אָפט טרעפט דאָרט, אַז פּראָפעסיאָנעלע גנבים, פערבלאָנדזשען זיך אַריין אין דער קנייפּע און מיט דער שטילער הסכמה, אָדער אָנווייזונג פון בעלי בית, ליידיגען זיי אויס די קעשענעס, אָדער די האַלדז־טאַרבעס ביי די שלאָפענדע אָרימלייט.

נישט איינמאָל האָבען אָרימלייט אָנגעוואוירען בעת אַזעלכע נאַכט־וויזיטען פון גנבים, פעטע קנייפּלעך מיט דאָלאַרען און גאָלד, וואָס זיי האָבען זיך אָנגעזאַמעלט אין משך פון זייער לאַנגיעהריגער פּאַניעווירקע, איבער אַלע שטעט און שטעטלעך פון דער מדינה.

אַזאַ בעגנבעטער ווענדט זיך נישט וועגען הערצעה לען דער פּאָליציי וועגען זיין „מעלערר", וואָס האָט איהם געטראָפען אין דער קנייפּע, ווייל אין געגענפאַל ווייס ער, אַז ער מוז זיך שוין אויף זיכער געזעגענען מיט זיין לעצט רעשטעל ביסעל יאָהרען.

אין די זעלבע קנייפּעס קומען זעהר אָפט אויך פאָר חתונות צווישען די וואַנדערנדע אָרימע לייט און אַזוי גערופענע „דין תורות". פערשטעהט זיך, אַז אין די דערמאָנטע נאַכט־פענסיאָנאַטען ווייסט מען נישט פון קיין איין־ און אויסמעלדען, שטעלען זיי מיט זיך טאַקע פאַר נעסטען, וואו עס טוען זיך אויפהאַלטען און פּרוכפּערען פערשידענע בעקאַנטע און לאַנגעזוכטע פערברעכער.

צווישען די פערהאַלטענע אָרימעלייט איז נישט פערהאַן איינער, וואָס זאָל שטאַמען פון יענע נאַכט־האָטעלען און זאָל זיין אין ערגעץ איינגעמעלדען, אָדער האָבען אין פולער אָרדנונג זיינע פּערזענליכע דאָקומענטען. רעסגלייכען איז זעלטען געווען צו געפינען איינעם פון זיי, וועלכער זאָל דאָך נישט זיין געווען, ווען עס איז בעשטראָפט, דער גרעסטער טייל פון די דאָזיגע פערהאַלטענע אָרימעלייט זענען שוין געוואָרען פערמשפּט דורך פערשידענע געריכטען צו איין, 2 און מעהרערע מאָל פאַר בעטלעריי, אַרומשלעפּען זיך, וואַגאַנטורעס, געשלעגען גנבות שווינדלערייען, זיטליכע פערברעכענס, פאַלש שווערען אז"וו.

דער גרעסטער טייל פון די פערהאַלטענע בעטלער זענען שוין פערהייראַט; מאַנכע אַפילו שוין איינינע מאָל, זעלטען אָבער ווער פון זיי האָט פאָרמעלע חתונה־אַקטען, הגם כמעט אַלע האָבען צו איינינע קינדער. אָבער די קינדער זענען אויך מיט קליינע אויסנאַהמען נישט געמעלדען.

פיל פון די פערהאַלטענע אָרימע לייט האָבען אָנגעגעבען, אַז זייערע גאַנצע פאַמיליע די פרויען, עלטערען, שוועסטערן און קינדער, אַלע צוזאַמען פערנעמען זיך מיט בעטלעריי.

כאַראַקטעריסטיש איז, וואָס דער גרעסטער טייל פערהאַלטענע זענען יודען און האָס זיי זענען פערהאַלטען געוואָרען אין די יודישע קוואַרטאַלען הויפּטזעכליך אין דאָנערשטאָג און פרייטאָג, בעת די קריסטליכע בעטלער זענען אַרעסטירט געוואָרען אין די קריסטליכע געגענדען און אויף די מעהר בעלעבטע גאַסען מעהרסטענטייל אין שבת און זונטאָג.

צווישען די פערהאַלטענע געפינען זיך איינינע גאַנץ פערמעגליכע פּערזאָנען, וועלכע האָבען אייגענע הייזער אויף דער פּראָווינץ. מעהרסטענטיילס זענען עס פון די צוגערייזטע, וועלכע קומען קיין לאָדז אויף בעטלעריי־גאַסטראָלען.

ראַגענען איז צווישען די פערהאַלטענע לאָדזער בעטלער פעסטגעשטעלט געוואָרען אַז פיל זענען געוועזענע סוחרים, אַפילו פאַבריקאַנטען, מעהרסטענטייל זענען צווישען די פערהאַלטענע בעטלער פערהאַן געוועזענע בעלי־מלאכות מיט זעלבסטשטענדיגע ווערקשטאַטען, קליינהענדלער און נישט בעשטימטע פּראָפעסיעס; ס'זענען אויך פערהאַן צווישען די פערהאַלטענע איינינע געוועזענע בוכהאַלטאָרען, פאַבריקס־מייסטער, בעאַמטע און אַפילו דיפּלאָמירטע אינטעליגענטע.

אינטערעסאַנט איז אויך צוצוגעבען, אַז איינינע פון די פערהאַלטענע האָבען נישט געוואוסט אָנצוגעבען, ווער ס'זענען זייערע עלטערן און וואו זיי זענען געבוירען געוואָרען. דאָס זענען טיפּישע גאַסען־קינדער, וועלכע האָבען זיך אַליין אויפגעהאָדעוועט אויף דער גאַס און האָבען קיינמאָל נישט געהאַט קיין היים.

זיי זענען דעריבער טאַקע אינגאַנצען נישט פערשריבען און בעזיצען נישט קיין שום דאָקומענטען, אָדער אין בעסטען פאַל, אַ פּאָר אָפּגעריבענע בלעטלעך פון עפּעס אַ דייטשען אָקופּאַציע־פּאַס.

די דאָזיגע חברה־לייט, האָבען אַ גאַנץ לעבען דורכגעבעטעלט, געהאַט און אויסגעגעבען קינדער, דורכגעוואַנדערט אַ וועלט און פיגורירען ביז'ן היינטיגען טאָג נאָך נישט אין קיין שום בוך פאַר שטענדיגע איינוואוינער.

ס'איז דאַכט זיך שוין איבעריג צו בעמערקען, אַז קיינער פון זיי קאָן נישט שרייבען, אָדער לעזען און אַפילו זיך אויך נישט אונטערשרייבען. פיל פון די פערהאַלטענע בעטלער שטאַמען פון בעטלערס שוין פון דער דריטער גענעראַציע, ד. ה., אַז זייערע עלטערן און זיידעס האָבען זיך אויך פערנומען מיט פּראָפעסיאָנעלער בעטלעריי.

נישט ווייניג פון די פערהאַלטענע בעטלער שטאַמען אָבער אויך פון גאָר שעהנע משפחות, האָבען רייכע און אינטעליגענטע עלטערן, קינדער, ברידער, אָדער שוועסטער, וועלכע ווילען זיך נישט אינטערעסירען מיט זייערע פעראָרימטע קרובים.

נישט אַלעמאָל דערווייטערען זיך אָבער די דאָזיגע קרובים, פון זייערע אויסגעגליטשטע משפחה־גלידער צוליב קאַרגשאַפט, אָדער שלעכטקייט. פיל משפחות ווילען נישט וויסען פון זייערע אויסגעשפּיגענע קרובים, צוליב חרפה און בושה, וואָס די לעצטע פערשאַפען זיי. דאָס זענען מייסטענטייל שוין אַזעלכע דעמאָראַליזירטע יחידים, וועמען דאָס בעטלעריי, דאָס הפקר'דיגע גאַסען־לעבען ציהט צו זיך ווי מאַגנעט, אַזוי, אַז די אַלע ביזהעריגע שטיצעס השגחות, האָבען זיי נישט געקענט אַרויסשלעפּען פון דער „קנייפּע".

אַ גרויסער טייל האָבען אָנגעהויבען צו בעטלען ערשט אין דער מלחמה, זינט זייער אָפּיעקונעס זענען געשטאָרבען, אַנדערע, זינט זיי זענען געוואָרען קאַליקעס, ווען זיי זענען געוואָרען אַלט, אָפּגעברענט, רואינירט, אַרבייטסלאָז, אַ געוויסער פּראָצענט, ה. ה. אַנ'אונבעדייטענדער, בעטעלט שוין פון קינדהייט אָן.

דער גרעסטער טייל בעטלערס זענען שוין אין די עלטערע יאָהרען; ס'זענען אויך פערהאַלטענע געוואָרען פיל קינדער, צווישען זיי זענען פערהאַן פיל קאַליקעס, מען האָט אָבער אויך פערהאַלטען איינינע סימולאַנטען. דער רוב פון די פערהאַלטענע אָרימע לייט, זענען מענער. ס'פעהלען אָבער נישט צווישען זיי קיין געזונדע, יונגע מענשען.

געגען געזונדע און אַרבייטספעהיגע פּראָפעסיאָנעלע בעטלערס, וועט דאָס געריכט, ווי מען שמועסט אָנווענדען די שאַרפסטע שטראָף־סאַנקציעס.

די פּראָצעסען געגען אַלטע, קאַליקעס, קראַנקע און צו אַרבייט נישט פעהיגע בעטלער זאָלען אַנולירט ווערען און זאָלען איבערגעגעבען ווערען אין רשות פון דער אָפּטיילונג איבער עפענטליכער השגחה ביים מאַגיסטראַט, וועלכע זאָל זיי איינשליסען אין די פּושיטולקעס.

די ערשטע לאָדזער מעכאַנישע מאַשין־מצות!

אַז די כשר'סטע און די בעסטע זענען נאָר בלויז ביי אונז
די פעראייניגטע יודישע בעקער־מייסטער אין לאָדז
אַלעע קאָשטשושקי 11
פ. „זלאַטאַגוראַ" ע. זעליגמאַן עט קאָמפּ.
מיט'ן הכשר און השגחה פון ג' יאַנאָווער רב הרב וואַפּנער. לאָדז
מיט אַלע מעלות
זענען זיי בעוויל:

1) דער געעהרטער רב האָט אונז פעראָרדענט אַז פון אַ מעהרען ביז אַ געבאַקענער מצה טאָר נישט מעהר געדויערען ווי 6 מינוט כדי עס זאָל שוין נישט קענען זיין קיין שום חשש מחשש למה־דין מן המהרין שלחן ערוך או"ח ס"י תנ"ט סע"י ב"—

2) דער געשעצטער רב ערלויבט אונז נישט צו צונעהמען קיין גוי, זאָגענדיג דעם דין פון ש"ע ס"י ת"ס, אַז מצות, וואָס ווערען געקנעטען איבערגעווערגעלט, איבערגעבאַקען דורך אַ גוי, אַפילו יודען זענען דערביי איז מען נישט יוצא אויף דעם סדר מיט זיי דאָס כזית מצה!

3) דער בערוהמטער רב ציינט אָן די אויפרופען פון אַלע יאָהרען דעם דין פון די מצות מיט צעהנדליגע ספרים מיט 70 גאונים רבנים צדיקים זצק"ל מיט 15 מיליאָן יודען מיט 20 פּוילישע שטעט אַז מען נאָר זיי זאָלען אונטער הכשר והשגחה פון אַ רב דירעקט איז עס די כשרסטע פון אַלע — און אַ געזונגענער רב איז מיט'ן דין דאָראָסזולבע ווי דער שטאַטרב — ש"ע א"ב ס"י רמ"ב—.

מצות בלויז זענען מיט אַלע מעלות, ווייל ער ציינט אַלעס מיט דעם דין אויך און ווי דער דין געפינט זיך, כדי יעדער זאָל זיך איבערציינען — און די וואָס זענען געגען די דינים די זענען מכשיל ברבים — מאַכען מחלוקות דורך ליגענס, נאָר צוליב זייער פּראָפיט —

פעראייניגטע יודישע בעקער־מייסטער אין לאָדז
פ' זלאָטאַגוראַ, ע. זעליגמאַן עט קאָמפּ.

בעמערקונג: דער קול קורא, וואָס דער ראַבינאַט הענגט אויף אין די שטיבלעך, אונטערגעשריבען פון זיי מיט די רבנים, אַז אַלע האָבען אַליין געזעהען ווי מען מאַכט די מאַשין־מצה אין לאָדז זענען חמץ — איז אַנ'אויסגעטראַכטע ליגענער — קיין איינער פון אַלע איז נאָך נישט געזעהען איז דער בעקעריי. אויף דעם שווערען מיר מיט דער האַרבסטער שבועה. מיט אַזעלכע שקרים און פאַסקווילע פערבלענדעט מען די אויגען.

דעריוף זענען מיר שטאָלץ אַז נאָר אונזערע 8169

Dr. med.
B. Robinzon
אינערליכע און קינדער־קראַנקהייטען
פּעטריקאַווער 10, טעל. 31-86

זאפיא גאלקאווסקא
בעקומען דעם לאדזער ליטעראַרישען פּריז

נעכטען 12 אַ זייגער בייטאָג איז פאָרגעקומען אַ זיצונג פון׳ם קאָמיטעט צו בעשטימען דעם ליטעראַרישען פּריז פון לאָדז אויפ׳ן יאָהר 1929. די זיצונג איז צוזאַמענגערופען געוואָרען לויט׳ן סטאַטוט, כדי צו וועהלען אַ לאַוראַט.

די זיצונג האָט געעפענט פּרעזידענט ושעדמיענצקי, נאָכדעם, ווען אַלס פּרעזידיום פון׳ם היי־יעהריגען זשורי בעשטימט געוואָרען, ד״ר י. קאַלענבאַך — פאָרזיצער, און רעד. מש. גזמקאָווסקי — סעקרעטאַר.

נאָכדעם ווי מ׳האָט פערעפענטליכט און מאָטיווירט די אַרויסגערוקטע קאַנדידאַטורען, האָט דער קאָמיטעט בעשלאָסען צו בעשטימען דעם פּריז פון לאָדז דער שריפטשטעלערין זאָפיאַ גאַלקאָווסקאַ פאַר איהר טעטיגקייט אויפ׳ן געביט פון פוילישער ליטעראַטור.

ראָנ. איבערגעבען דער לאַוראַטין דעם דיפּלאָם וועט פאָרקומען לויט׳ן סטאַטוט. אויף דער פייערליכער זיצונג פון שטאָט־ראַט דעם 3־טען מאַי 1929.

אין די בעראַטונגען פון׳ם קאָמיטעט האָבען אָנטיילגענומען די ה״ה: כאָינאָווסקי (פון קלוב; עיזמאָנד (ליטעראַטען און זשורנאַליסטען־פעראיין וואַרשאַ), גאָראָמסקי (קרייז־שול־קוראַטאָר); פּראָפ. גראַבאָווסקי (פּוזנער אוניווערזיטעט); רעד. גומקאָווסקי (זשורנאַליסטען־סינדיקאַט לאָדז), פאָרזיצער פון שטאָט־ראַט, אינזש. האַלצגרעבער, פּראָפ. קאַר לענבאַך (פוילישע וויסענשאַפטליכע אַקאַדעמיע); דר. קאַלאַטשקאָווסקי (יאַגעלאָנסקי אוניווערזיטעט); כושי מאָווסקי (פּראָפ. פוילישער ליטעראַטען־פעראיין); לאַווניק סמאָליק (דעלעגאַט פון שטאָט־ראַט); פּראָפעסאָר אוויעיסקי (וואַרשאַווער אוניווערזיטעט); פּרעזידענט ושעמיענצקי און דער דירעקטאָר פון דער שטעטישער פערוואַלטונג ה׳ קאַלינאָווסקי

דעם פּראָטאָקאָל האָט געפיהרט דער לייטער פון פּרעסע־אָפּטיילונג ביים מאַגיסטראַט רעד. ב. דורזשינסקי.

אפטייקען
היינטיגע נאכט־דיזשורען

(2) היינט בייטאָכט דיזשורירען פאָלגענדע אַפּטייקען: חאָימשיצקי, נאַפּיורקאָווסקאַ 27; ראַנעד לעצקי, פּיעטריקאָווער 127; אילניצקי, חאָולטשאַנסקאַ 37; ליינוועבער, פּל. וואָלנאָשטשי 2; האַרטמאַן, מלינאַרסקאַ 2; קאַראַן, אלעקסאַנדראָווסקאַ 80.

א לאדזער יודישער יונגערמאַן
א זעלנער זיך אויפגעהאנגען אין אַ וואַרשאווער פּאַרק

(2) די לאָדזער זשאַנדאַרמעריע האָט בעקומען אַ מיטטיילונג פון וואַרשאַ, אַז אין סאַביעסקי־פּאַרק האָט זיך אויפגעהאָנגען אויף אַ בוים דער זעלנער יעקב בראָמבערג. 3

בראָמבערג׳ן האָט מען שוין געפונען אַ טויטען. בראָמבערג איז אַ לאָדזער און איז מיט אַ יאָהר צוריק גענומען געוואָרען אין מיליטער.

שטיצע פאר ארבייטסלאזע
פּראָדוקטען־פּערטיילונג — פערלענגערט די גיזדר־אונטערשטיצונגען

(—) צוליב דעם, וואָס עס פעהלען קאָפּאַלען וואו מ׳זאָל קאָנען אַרויסגעבען מיטאָגען פאַר אַרבייטסלאָזע, האָט די אָפּטיילונג פאַר סאָציאַלע הילף ביים מאַגיסטראַט בעשלאָסען אַרויסצוגעבען מיטאָגען נאָר די אַרבייטסלאָזע און זייערע פאַמיליעס, וועלכע האָבען נישט קיין מעגליכקייט ראָס מיטאָג צו קאָכען אינדערהיים, אַלע אַנדערע אַרבייטסלאָזע וועלען אַנשטאָט מיטאָגען בעקומען לעבענסמיטעל־פּראָדוקטען.

גלייכצייטיג האָט דער מאַגיסטראַט בעשלאָסען צו ענדערען דעם סיסטעם פון אַרויסגעבען געלד־אונטערשטיצונגען אויף אַרויסגעבען לעבענסמיטעל־פּראָדוקטען און בעהייצונגס־מאַטעריאַלען, די ראַדיגע ענדערונג איז געמאַכט געוואָרען צוליב דעם, וואָס ס׳איז פעסטגעשטעלט געוואָרען, אַז דאָס אונטערשטיצונגס־געלד פערוועגדען די נעהמערס אויף גאַנץ אַנדערע צוועקען.

די לעבענסמיטעל־פּראָדוקטען וועלען אַרויסגעגעבען ווערען אויף טאַלאָנען דורך די געזעלשאַפט פון אַלגעמיינעם קאָנסומענטען־קאָאָפּעראַטיוו.

(וו) די דירעקציע פון אַרבייטסלאָזען־פאָנד איז מודיע, אַז דאָס אַרבייטס־מיניסטעריום האָט פערלענגערט אויף 17 וואָכען די אונטערשטיצונגען פאַר די אַרבייטסלאָזע, וועלכע האָבען אויסגעשעפּט זייער רעכט צו אונטערשטיצונג ביז׳ן 31 מאַי.

אויטא איבערגעפאהרען א קינד

(וו) אויף קאָנסטאַנטינער 33 האָט אַן אויטאָ איבערגעפאָהרען דעם 7־יעהריגען קאָזשיטשינסקי באַרסקי, די פּאַנאַטאָוויע האָט אָפּגעפיהרט דאָס שווער־פערוואונדעטע קינד אין אַננאַ־מאַריאַ שפּיטאָל.

איינס נאָך איינס
די אומגליקספאַלען און די הילף

(וו) אויף עק גראַנסקאַ און בענעריקטאַ האָט אַ דראָשקע איבערגעפאָהרען אַ דורכגעהענדע פרוי. אינ׳ם טומעל איז גראָד דעמאָלט אָנגעקומען דער אויטאָ פון דער שטעטישער פּאָגאָטאָוויע און מיט דער גאַנצער קראַפט אָנגעפאָהרען אויף דער דראָשקע. די דראָשקע איז צושעריגט געוואָרען, דער דראָשקאַזש איז לייכט פערוואונדעט געוואָרען. אַ דאָקטאָר איז דערפאַר געווען גלייך אויפ׳ן אָרט.

פערגיפטעט דורך פיש

(וו) אויף פּאָמאָרסקאַ 39 זענען עהרענבערגען פערגיפטעט געוואָרען דורך עסען נישט־פרישע פיש דער טרעגער אברהם טאַנדראָווסקי 33 יאָהר אַלט און צוויי זיהן יחזקאל 6 יאָהר, און לייב — 4 יאָהר אַלט.

די פערגיפטעטע האָט ערטיילט הילף די שטאָטישע פּאָגאָטאָוויע.

גנבות

(ס) די שטעטישע סטאַראָסטווע האָט בעקומען אָנמעלדונגען וועגען פאָלגענדע גנבות:

ביי נח קלינער (סקווערזאָווא 13), ביי ערווארד גינטער (פּיעטריקאָווער 155), ביי אַנשאָשיאַק העלענאַ (כלאָדנאַ 7), ביי עמיל לערמאַן (זאַוואַדזקאַ 24), ביי גראַנרע גראָסמאַן (ושעראָמסקאַ 17), ביי משה פילצער (ושעראָמסקאַ 1), און ביי דער פירמע קראַניגג, (בענעדיקטאַ).

פון „אררט"
„מצה־בריי" שלאָגט רעקאָרד

אַחרון־אַחרון חביב! דאָס האָט זיך ספּעציעל אַרויסגעוויזען ביי דעם איצטיגען 7־טען פּראָגראַם א. נ. „מצה־בריי" (דער לעצטער פּראָגראַם אין דעם היי־יעהריגען טעאַטער־סעזאָן)

דער ראָזינער פּראָגראַם האָט אומגעהייער נושא חן געווען ביי אַלע שיכטען פון די „אררט"־פריינד. וועלכע האָבען צאָהלרייך בעזוכט די ערשטע פאָרשטעלונגען פון שבת און זונטאָג, און ס׳איז נישט קיין ספק, אַז סיי פאַר לאָדז, סיי אויף דעם נעפּלאַנטען „אררט"־טורנע וועט דער איצטיגער פּראָגראַם זיין דער מוסטער און דער אמת׳ער רעפּרעזענטאַנץ־פּראָגראַם.

אַ גענויע אָפּהאַנדלונג קומט אין די נאָהענטסטע נומערען פון אונזער צייטונג.

היינט, מאָנטאָג ווערט געשפּילט איין מאָל — האַלב צעהן אַ זייגער. 3

Dr. med. J. LUBICZ
ORTOPEDA, Gdańska 28, tel. 41-46

קראַנקהייטען פון די ביינער, געלענקען, פערקרימונגען פון די פּלייצעס און גלידער.
אייגענע פּראַצאַווניע פון זעמטליכע אָרטאָפּעדישע אַפּאַראַטען, ווי: וואקלאַדקעס אויף פּלאַטפוסען, קונסט־ליכע פיס, גאָרסעטען א. ז. וו.
עמפּפאַנגט פון 5—7 אין אָווענד

Dr. med. A. Uryson
אינערליכע קראַנקהייטען
מאַגען, דאַרם און לעבער־קראַנקהייטען
קאָנסטאַנטינער 90. טעל. 35-65
[illegible]

ספּאַרט=בעוועגונג.

„פּאָלאָניאַ" (וואַרשאַ) טוריסטען 0:0

ביידע מאַנשאַפטען, סיי „פּאָלאָניאַ", סיי די „טוריסטען" געפינען זיך אין סוף פון דער ליגע־מייסטערשאַפט׳ס־טאַבעלע. ביידע מאַנשאַפטען, סיי די וואַרשאַווער, סיי די לאָדזער, אַלס שוואַכסטע פון דער „ליגע" דראָהט דאָס אַראָפּפאַלען אין דער נידעריגער קלאַס. דער גורל איז אָבער נאָך נישט קיין בעשטימטער.

ס׳איז געווען אמאָל אַ צייט, ווען אַ מעטש פון „פּאָלאָניאַ" מיט „טוריסטען" איז געווען אַ מין יום־טוב. ביידע מאַנשאַפטען האָבען אין די פערגאַנגענע יאָהרען געהאַט אַ גוטען נאָמען. „פּאָלאָניאַ" האָט פאַר 2 יאָהר פערטעדיגט אויף דעם מייסטער־טיטול.

היי יאָהר איז עס אָבער אַנדערש. „פּאָלאָניאַ" און „טוריסטען" לעבען איבער אַ שווערען אינערליכען קריזיס. „פּאָלאָניאַ" האָט שוין אַ רייה מייסטערשאַפטס־מעטשען פערשפּילט, אויך די „טוריסטען" האָבען אַלע ביז־איצטיגע 3 מעטשען פערשפּילט. די „טוריסטען" האָבען פאַר־אַכטאָגען נישט אויסגענוצט דאָס געלעגענהייט צו געווינען דעם מעטש מיט „1.פ.ק." שולדיג דערין איז דער אַנגריף, וועלכער האָט נישט קיין פּאַסיגע שיסערס.

דעם נעכטיגען מעטש האָט די לאָדזער ספּאָרט־וועלט ערוואַרט ממש מיט אומגעדולד. מ׳האָט ערוואַרט דאָס די „טוריסטען" וועלען אַרויסווייזען אַ העראָיש־שפּילען, כדי כאָטש דעם מעטש מיט „פּאָלאָניאַ" צו געווינען. דאָס זעלבע האָט מען אויך ערוואַרט פון „פּאָלאָניאַ׳ן". ליידער איז דאָס שפּילען חוץ עטליכע געציילטע מאָמענטען, נישט געווען אינטערעסאַנט. הגם די „טוריסטען" האָבען געהאַט עטליכע גינסטיגע מאָמענטען אונטער׳ן געגנערס טויער, איז נישט געווען קיינער אין אַנגריף. אַזוי אַרום האָבען די „טוריסטען" ווידער פערפּאַסט דאָס געלעגענהייט, פון געוואונען אַ מעטש אין לאָדז. אויך „פּאָלאָניאַ" האָט בעוויזען, דאָס זי געפינט זיך אין זעהר אַ שוואַכען פאָרם.

דאָס שפּילען איז אויך געווען ברוטאַל און האָט טאַקע דערפיהרט צו אַ צוזאַמענשטויס פון עטליכע שפּילער, און פּאָלאָניאַס טויערמאַן איז דער ערשטער העלפט אַזוי צוקלאַפּט געוואָרען, אַז מ׳האָט איהם געמוזט אָפּפיהרען אין שפּיטאָל.

דער ריכטער — ה׳ קאָרנגאָלד, אויס קראָקאָ האָט זיך צוגעפּאַסט צו דער מדרגה פון מעטש...

א—ן

* * *

„הכח" — „אָרקאַן" 1:0 (0:0)

נעכטען פּאָרמיטאָג איז פאָרגעקומען ביי אַ גרויסען עולם צושויער אַ פוסבאָל־מעטש וועגען דער מייסטערשאַפט פון דער „ב"־קלאַס אין לאָדז צווישען „הכח" און דעם זעהר שטאַרקען פוילישען ספּאָרט־קלוב „אָרקאַן".

דער שטאַרקער ווינט האָט אוממעגליך געמאַכט פאַר ביידע קלובען דאָס שפּילען צו ענטוויקלען אַזוי, אַז דער נצחון, פאַר וועלכער ס׳איז מאַנשאַפט איז געווען אָפּהענגיג פון מזל. דעריבער טאַקע איז דער רעזולטאַט 0:1 פאַר „אָרקאַן" נישט קיין אָפּשפּיגלונג פון גאַנג פון מעטש.

אין דער ערשטער העלפט האָט די גאַנצע איבערמאַכט „הכח", וועלכע האָבען מיט זיך דעם ווינט. זאַקליקאָווסקי, אַלס פיהרער פון אַנגריף, האָלט צו לאַנג אויף יעדען באָלעם און דאָס רופט זיך טאַקע אָן אויפ׳ן רעזולטאַט פון די אַקציעס.

אין דער צווייטער העלפט בעהערשט דעם פּלאַץ פון אָנהויב ביז׳ן סוף „אָרקאַן".

„הכח" II — „אָרקאַן" II 3:2

אויך דער מעטש פון די רעזערווען פון „הכח" און „אָרקאַן" האָבען זיך פערענדיגט מיט אַ קליינעם נצחון פון „אָרקאַן" אין פערהעלטניש פון 2:3, אויך אויף דעם מעטש האָט די דעציזירענדע ראָלע געשפּילט דער ווינט.

„אוניאָן" צוריק אין דער „ב"־קלאס

„טוריסטען" (רעז.) — „אוניאָן" 3:4

שבת איז פאָרגעקומען דער מייסטערשאַפטס־מעטש פון דער „א" קלאַס. אַלס זיגער פון מעטש זענען אַרויס די „טוריסטען" בעזיגענדיג דעם געגנער 3:4.

בעת׳ן מעטש זענען אַרומגעגאַנגען קלאַנגען, אַז דער לאָדזער פוסבאָל־קרייז־פערבאַנד האָט בעקומען אַ מיטטיילונג, אַז דער פוילישער פוסבאָל־פערבאַנד, אַקצעפּטירט נישט דעם פאָרשלאַג פון „ל.ז.אָ.פ.נ." אַז „אוניאָן" זאָל פערבלייבען אין דער „א" קלאַס.

ווי בעוואוסט, האָט „אוניאָן" היי־יאָהר געאַלט אַראָפּפאַלען אין דער „ב" קלאַס. די גענעראַל־פערזאַמלונג פון „ל.ז.א.פ.נ." האָט אַנערקענט „אוניאָן" האָט גרויסע פערדינסטען פאַרן לאָדזער פוסבאָל, און האָט די „אוניאָן" מאַנשאַפט איבערגעלאָזט אין דער „א" קלאַס. איצט פאָדערט „פּ.ז.פּ.נ." דעם פאָרשלאַג צו אַנולירען.

„טוריסטען 3" — „אראַטאָריום" 4:2

* * *

„ל.ק.ס" (רעז) — „וו.ק.ס." 0:1

דער מייסטערשאַפטס־מעטש וועגען דער „א" קלאַס צווישען די צוויי מאַנשאַפטען האָט זיך פערענדיגט 0:1 פאַר „ל.ק.ס."

נעמענדיג אין אַכט, אַז די „וו.ק.ס."־מאַנשאַפט האָט מיט 8 טאָג פריהער בעשלאָגען „ל.ט.ס.ג." 4:5, איז דער נצחון פון דער רעזערוו־מאַנשאַפט פון „ל.ק.ס." אַ זעהר סענסאַציאָנעלער.

„ס.ק.ווידז.מאַנופאַקטור"—„וטזשענקא" 0:6

וועגען דער מייסטערשאַפט פון דער „צע"־קלאַס.

„שטערן" האמב. — „קדימה" קאמב. 0:3 (0:1)

פריינדשאַפטס־מעטש.

„ל.ק.ס." II — „וו.ק.ס." II 3:6

וועגען דער מייסטערשאַפט פון דער „ב"־קלאַס.

*

„טוריסטען" II — „אוניאן" II 3:4

מייסטערשאַפט פון דער „ב"־קלאַס.

*

„ביעג" — „ג.מ.ס." 0:4

וועגען דער מייסטערשאַפט פון דער „ב"־קלאַס. „ביעג" געווינט כסדר אַלע מייסטערשאַפט׳ס מעטשען מיט גרויסע טויער־פערהעלטנישען.

*

„ויעדנאַטשעניע" — „שטיב=שטומע" 0:6

וועגען דער מייסטערשאַפט פון דער „צע"־קלאַס.

*

„קדימה" (לאָדז) — „אָרלע" 0:3

זגערזש, 21 (טעלעפאָניש). דער היינטיגער פוסבאָל־מעטש וועגען דער „ב"־קלאַס צווישען דער לאָדזער יודישער „קדימה" און היגען „אָרלע" האָט זיך פערענדיגט מיט אַ נצחון פון דער יורישער מאַנשאַפט אין פערהעלטניש 0:3.

*

פּאַביאַניץ.

„מכבי" (פּאַביאַניץ) — „בורזשאַ" III 2:0

*

„ס.ס.ק.מ." — „סאקאָל" (פּאַביאַניץ) 1:6

וועגען דער מייסטערשאַפט פון דער „ב"־קלאַס.

*

פּיעטראָקאָוו, 21 (טעלעפאָניש).

„חשמונאי" — „קאָנקאָרדיא" (פּיעטראָקאָוו) 1:4

היינט איז דאָ פאָרגעקומען אַ מייסטערשאַפטס־מעטש וועגען דער „ב"־קלאַס צווישען די היגע „קאָנקאָרדיאַ" און לאָדזער „חשמונאי", וועלכער האָט זיך פערענדיגט מיט אַ פערדינטען נצחון פון דער לאָדזער יודישער מאַנשאַפט אין פערהעלטניש פון 1:4.

נעכטיגע רעזולטאטען פון די „ליגע"־מעטשען אין פוילען

קראָקאָ, 21 (טעלעפאָניש).

„גאַרבאַרניאַ" — „רוך" 1:1

דאָ איז פאָרגעקומען אַ זעהר אינטערעסאַנטער „ליגע"־מעטש צווישען „גאַרבאַרניאַ" און שלעזישען „רוך", וועלכער האָט זיך פערענדיגט מיט אַ רעמי־רעזולטאַט 1:1.

וואַרשאַ, 21 (טעלעפאָניש).

„ל.ק.ס." — „לעגיאַ" 0:1

נצחון פון דער לאָדזער „ל. ק. ס." איבערן שטאַרקען מיליטערישען „לעגיאַ" וועגען דער מייסטערשאַפט פון פוילען.

קאַטאָוויץ 21 (טעל)

„1 פוטב. קלוב" „קראַקאָוויאַ" 0:1

דער היינטיגער „ליגע" מעטש אין קאַטאָוויץ צווישען היגען „1 פוסבאָל־קלוב" און „קראַקאָוויאַ" האָט געבראַכט דעם נצחון דער היגער מאַנשאַפט אין פערהעלטניס פון 0:1

* * *

לעמבערג 21 (טעל.)

„פּאָגאָן" — „ווויסלאַ" (קראָקאָ) 4:2

דאָ האָט היינט געשפּילט וועגען דער מייסטער־שאַפט פון פוילען „פּאָגאָן" געגען דעם ביז־איצטיגען מייסטער „ווויסלאַ" (קראָקאָ) געזיגט האָבען די געסט מיט אַ רעזולטאַט פון 2:4.

פון „בר כּבבא"

אויף דער ביטע פון דער „בר־כּוכבא" פערוואַלטונג האָט דער ד״ר מ. בערנשטיין מסכים געווען איבערצונעמען דעם אַמט פון פּראַיינס־דעקטאָר.

ביי „בר־כּוכבא" איז געשאַפען געוואָרען אַ „פּינג־פּאָנג" סעקציע אונטער דער לייטונג פון ה׳ צוויליך.

די פסח-אקציע פון „תומכי אורחים"

(אויפרוף)

די פּעטענטען וועלכע האָבען זיך דאָס יאָהר געווענדעט נאָך שטיצע, זענען מעהרסטענס רעקאָ־מענדירט דורך מיטגלידער. צוליב דער גרויסער צאָהל ביטעס, וואָס זענען איינגעפלאָסען האָט די קאָמיסיע פון דער פּסח־אַקציע בעשלאָסען צו האַל־בירען די פּאָרציאָנען כדי ס'זאָל קענען אַרויסגע־געבען אַ גרעסערע צאָהל. אָבער ביי די אָנגעשטרענג־טע אַרבייט האָט די פערוו. נאָר געקענט פערטיילען די פּראָדוקטען פאַר 600 פאַמיליעס דער פּראָ־דוקטען לאַגער ווערט געעפענט היינט מאָנטאָג 12 אַ זייגער און די פערטיילונג וועט דויערן ביז דינסטאָג 8 אָוונער, יערע פאַמיליע בעקומט קאַר־טאָפעל, מצות, צוקער, שמאַלץ, ציבעל, וויין און כשר.

די איינשרייבונגען אויף די טאַלאָנען אין די „פסח קוך" צו עסען איז אויך דאָס יאָהר געוואָרען פיל־פאַכיג פערגרעסערט זעהר בכבודע יורען קומען דאָס יאָהר עסען אין די קוך. די קוך וועט זיך געפינען אין לאָקאַל פון ראָבראַטשינאָשטש, זאַכאַר־ניא 20, ס'איז כדאי צו דערמאָהנען די יודישע בעפעלקערונג, אַז „תומכי אורחים" פיהרט די אַקציע, דורך געזאַמעלטע שפענדען און פּאַרלזיפיג איז נאָך נישט דאָ צו דעקען אַ האַלבע אַקציע, נאָר די פערוו. שטעלט אויס וועקסלען צו דעקען דעם פּורושעט.

דעריבער ווענדען מיר זיך: טראָגט אַריין אייער שפענדע אין „תומכי אורחים", פּאָמאָרסקאַ 18, און דאַדורך העלפט איהר אייערע אייגענע ברידער און שוועסטער פון נויט.

די פערוואַלטונג פון „תומכי אורחים".

לאַנדעס-קאָנפערענץ פון די אָרטאָדאָקסישער פרויען-ארגאניזאציע „בנות אגודת ישראל אין פוילען

אין די טעג פון 19—21 מאַי וועט אין לאָדז אָפּגעהאַלטען ווערען אַ לאַנדעס-קאָנפערענץ פון דער אָרטאָדאָקסישער פרויען-אָרגאַניזאַציע „בנות אגודת ישראל" אין פוילען.

די „בנות אגודת ישראל" איז אַ פעדעראַציע פון דער אַלוועלטליכער „אגודת ישראל" און איז געגרינדעט געוואָרען מיט דריי יאָהר צוריק. במשך די דריי יאָהר האָבען זיך געשאַפען אין פוילען 100 אָפּטיילונגען מיט אַ צאָהל פון קרוב צעהן טויזענד מיטגלידערינס. די אָרגאַניזאַציע פיהרט אַ פערצווייגטע טעטיגקייט. דורך דער „בנות אגודת ישראל" ווערען געגרינדעט און אויסגעהאַלטען פיל בית-יעקב-שולען פאַר מיידלעך ווי אויך אַ רייהע פאַך-שולען און קינדער-היימען. די אָרגאַני־זאַציע גיט אויך אַרויס אַן'אייגענעם אָרגאַן אין יודיש און פויליש א. נ. „בית-יעקב זשורנאַל", ווי אויך אַ זשורנאַל פאַר קינדער א. נ. „קינדער-גאָרטען".

(י.ס.א.)

דער בעקאַנטער ארץ-ישראל'די-גער אַרבייטער פיהרער בן-צבי

קומט קיין לאָדז

היינטיגע וואָך קומט קיין לאָדז דער בעקאַנ־טער אַרבייטער-טוער, פּרעזידיום-מיטגליד פון ועד-לאומי אין ארץ-ישראל, ראַטמאַן פון ירושלים'ער שטאָט-ראַט, מיטגרינדער פון דער אַלוועלטליכער פּועלי-ציון-פּאַרטיי — בן-צבי.

זיין קומען קיין לאָדז שטעהט אין צוזאַמענ־האַנג מיט דער אַקציע פאַר'ן אַרבייטענדען ארץ-ישראל, אין פוילען און אַלוועלטליכען יודישען אַרבייטער-קאָנגרעס.

זיין קומען וועט זיכער אַרויסרופען אַ גרויס אינטערעס אין די ווייטסטע קרייזען פון דער לאָד־זער יודישער געזעלשאַפט.

פאַרפאַלען.

(ס) פרוי יוליאַנאַ אָסטרשיצקאַ האָט געהענ־דיג אויף די זשגאָווסקאַ גאַס פּלוצים בעקומען געבורטס-ווייהען און איידער עס איז אָנגעקומען פּאָגאָטאָוויע, האָט זי אויף דער גאַס געבוירען אַ טויט קינד.

די פּאָגאָטאָוויע האָט זי אָפּגעפיהרט אין שפּיטאָל אין ראַדאָגאָשטש.

•

(—) אויף קאָנסטאַנטינער פּאָלעסיע איז איינ־געפאַלען אַ פערבויאונג און פערשיט דעם 21-יעהריגען פעליקס גראַבאַרטשיק (נאָווא 34). די פּאָגאָטאָוויע האָט איהם אָפּגעפיהרט אין שפּיטאָל אויף דרעוונאָווסקאַ.

די ריכטיגע און פאַסענדע משקה
אויף ארבע כוסות און אויף גאַנץ פסח
— איז נור —
וויין און מ ה ד
כשר לברכת הגפן
צו פערשידענע רייזען „באָרווין"
פון דער פירמע
מענדל באַרנשטיין
לאָדז,
גאָוואָמיעסקאַ 30
טעלעפאָן 30-58.

סקאַסירען אַלטע קאַנאַלען

(מ) דער מאַגיסטראַט האָט בעאויפטראַגט די קאַנאַליזאַציע-אָפּטיילונג ביז צום 1. אַפּריל 1930 צו סקאַסירען די אַלטע קאַנאַלען: 1) פון רוג פּעטריקאָווער און פּאָלודניאָווע ביז זאַכאָדניאַ; 2) אויף ווסכאָדניאַ פון נאַרוטאָוויטש ביז פּאָמאָר־סקאַ; 3) אויף ציגעל-גאַס פון פּעטריקאָווער ביז ווסכאָדניע; 4) אָפּצווייגונגען פון קאַנאַל אויף ווסכאָדניאַ, וואָס לויפען אונטער דער פּאָלודניאָווע.

די הויזבעזיצער, וואָס זייערע הייזער זענען פערבונדען מיט די קאַנאַלען, וועלען אויפגעפאָ־דערט ווערען ביז צום 1. אַפּריל 1930 צו פער־בינדען זייערע הייזער מיט דער נייער קאַנאַלי־זאַציע.

אונאָפּהענגיג פון דעם, וועלען ביז צום 1. יולי ה. י. סקאַסירט ווערען די אַלטע קאַנאַלען אויף נאַרוטאָוויטש פון פּיראַמאָוויטש גאַס ביז ווסכאָדניאַ; אויף זשעלאָנאַ פון פּעטריקאָווער ביז גדאַנסקאַ; אויף דער גאַס פון 6 טען שערפּיען פון פּעטריקאָווער ביז לעשנאַ; דער אָפענער גרוב, די אַזוי גערופענע „קאַראָלובקע", וואָס הויבט זיך אָן ביים רוג גדאַנסקאַ און 6-טען שערפּיען און געהט אַדורך דורך פּריוואַטע פּלעצער ביז צו דער קאַ־לישער באַהן-ליניע.

פון „ים און טייך ליגע"

די „ים און טייך ליגע" אָרדענט איין פון'ם 17 ביז'ן 21 מאַי אַן'אויספלוג קיין גדיניע, דאַנ־ציג און העל. די דריי טעג אין וועג מיט'ן גאַנ־צען אויסהאַלט: עסען, באַהן, שיף—וועלען קאָסטען 59 זלאָטעס. דאָס געלד קען מען אויסצאָהלען אין 3 ראַטעס. איינשרייבען אין סעקרעטאַריאַט פון דער ליגע (פּיעטרקאָווער 92)

אין צוזאַמענהאַנג מיט דעם אויספלוג, אַר־דענט די ליגע איין אַ פערוויילונג-אָוונד דעם 4 מאַי פאַר די מיטגלידער מיט די אויספליגער. ה' דינסטל-דאָמבראָווא וועט דערביי האַלטען אַ פּאָר־לעזונג וועגען אַרכיטעקטור און אַלטערטימליכקייטען פון דאַנציג.

Dr. med. STUPEL
.12 Szkolna 12.
ספּעציאַליסט פאַר הויט-, האָר און מענערישע קרענקהייטען
פּינגער - שטעכע, לישיי אונרעש, רענטגען-שטראַהלען און
קוואַרץ- ליכט, עלעקטרא-טעראַפּיע.
נעהמט אָן פון 6 ביז 9 אין אָוונד.

מערקווירדיגע מנהגים און זיטען אין טיבעט

דאָס געהיימנישפולע לאַנד אין אזיע

אַ קינד אין טיבעט איז אַן'אוצר, מיט וועל־כען מען טראָגט זיך אַרום, ווי מיט אַ מתנה פון הימעל, מען צובאַלעוועט דעריבער די קינדער אַזוי, אַז זיי וואַקסען אויס מיט איבערגעפיהרטע כאַראַקטערס. קינדער שטאַרבען דאָרט אויס אין זעהר אַ גרויסער צאָהל, ווייל די מאַמעס ווייסען נישט ווי אַזוי צו בעגעהען זיך מיט זיי.

ווען אַ פרוי געהט שוואַנגער צו קינד, פּרובט מען איהר אַרויסהעלפען מיט אָפּשפּרעכונגען און מיט פערשידענע ווילדע מנהגים און צערעמאָניעס. מען רייבט איין, צום ביישפּיל, אַן'אַלטע מטבעה אָן אַ שטיין און מען גיט דער קימפּעטאָרין טרינ־קען דאָס וואַסער אָדער דאָס ביער אין וועלכען עס ווייקט זיך די אָנגעריבענע מטבעה.

עטליכע טעג נאָך דער קימפּעט בעשפּריצט דער „לאַמאַ" די מוטער מיט הייליגע וואַסער. און ער זאָגט דערביי תפילות. עס הויבט אָן דעמאָלס אַ סדרה מיט פייערונגען, סעודות און צערעמאָניעס. און אין צעהן טעג אַרום גיט דער „שטערנזעהער" דעם קינד אַ נאָמען, מעהרסטענס דעם נאָמען פון דעם טאָג, ווען דאָס קינד איז געבוירען געוואָרען. מען פערפעהלט נישט דערביי צו געבען דעם קינד אויך אַ צונאָמעניש „טצערינג" (דאָס הייסט אויף לאַנגע יאָהרע), און דעם קינדס קערפּער'ל בינדט מען אַרום מיט קמעות, מיט פערשידענע געהיימ־ניספולע בלעטלעך און צאַצקעס צו פערהיטען איהם פון בייזע גייסטער.

קמעות שפּילען בכלל זעהר אַ גרויסע ראָלע אין דעם לעבען פון די טיבעטער. זיי האָבען אַ סיפּען גלויבען אין דער ווירקונג פון יעדער קמעה, יעדען בלעטעל, וואָס דער „לאַמאַ" גיט זיי. זייער גלויבען געהט אַזוי ווייט, אַז זיי זענען גרייט צו געהען אויף דער גרעסטער געפאַהר, ווי באַלד זיי האָבען ביי זיך אַ קמעה, וואָס פערהיט פון טויט. בעזונדער קלאָר האָט זיך דאָס אַרויס־געוויזען אין דער לעצטער מלחמה. די טיבעטער פלעגען מוטיג געהן אויף אַ זיכערען טויט געגען ביקסען און קאַנאָנען, געגען אַ צאָהלרייכען, שטאַרקען שונא, גלויבענדיג, אַז זיי וועט קיין קויל נישט נעהמען" צוליב דעם „לאַמאַ'ס קמעות, וואָס זיי פלעגען טראָגען אויפ'ן האַרצען, אָדער אויפ'ן האַלז. און אַפילו די טויזענטער דערשאָסע־נע טיבעטער מיט די קמעות אויף די העלזער פלעגען אויך נישט קענען אונטערגראָבען זייער גלויבען אין דער געטליכער קראַפט פון זייערע גייסטליכע. זיי פלעגען קריגען מיט וואָס צו פער־ענטפערען די לאַמאַ'ס; און מעהרסטענס פלעגען די לאַמאַ'ס גופא, אין דער צייט פון קריג, אויס־געפינען פערשידענע תירוצים פאַרוואָס זייערע קמעות העלפען ווי אַ טויטען באַנקעס: די קמעות פלעגען זיי זאָגען, העלפען געגען אייזערנע און בלייענע קוילען, אָבער נישט געגען אַנדערע מע־טאַלען; זיי פלעגען דערביי פערזיכערען, אַז דער שונא נוצט אויס זילבער, קופּער, גאָלד, ניקעל און אַנדערע מעטאַלען אין די קוילען, און דערי־בער זענען די קוילען געפעהרליך אַפילו פאַר אַ קמעה-טראָגער,

טייערע שטיינער, געוויסע בלומען, גאָלד־שטיקער, פלאַגען און אַלערליי אַנדערע זאַכען ווערען פערהייליגט ביי די טיבעטער, און שפּילען אַ וויכטיגע ראָלע סיי ביי זייערע רעליגיעזע מנהגים, סיי ביי זייערע צערעמאָניעס בכלל.

עס וואָלט פערנומען צופיל פּלאַץ ווען מיר וואָלטען דאָ איבערגעבען די צערעמאָניעס, צום ביישפּיל, אין דער צייט פון זייערע יום-טובים. זיי האָבען פיל מאַנאַסטירען מיט מאָנאַכען, וועל־כע היטען אָפּ פּינקטליך אַלע פערפלאָנטערטע מנהגים און דינים. פערהאַן וויכטיגע ימים-טובים, ווען אַלע גייסטליכע פון אַלע עקען לאַנד קומען זיך צונויף און פייערען גאַנצע טעג נאָכאַנאַנד. עס קומען פאָר פערשידענע פערוויילונגען און לוסטיגע אונטערנעהמונגען. מען קען דעמאָלס זעהן זעהר לייידענשאַפטליכע געיעגען פון פערד, אַ קאָנקורס פון די אַמבעסטען געקליידעטע פרוי־ען, פערשידענע שפּילען און אַגב אויך מערקוויר־דיגע רעליגיעזע טענץ אין מאַסקעס און פאַנטאַס־טישע קליידער, כדי צו פערטרייבען דעם טייוועל. די טענץ רופט מען טאַקע „די טייוועל-טענץ". מען הוליעט אין אַזעלכע יומים-טובים אָהן אַ סוף. זעלטען וועלכער טיבעטער עס ניכטער אין אַזעל־כע „הייליגע טעג".

די גייסטליכע, וועלכע קומען זיך צונויף אין דער הויפּט-שטאָט אין גאַנצע מחנות, פאַסטען אויך נישט קיין תעניתים: זיי עסען און טרינקען די גאַנצע צייט אויפ'ן חשבון פון דער רעגירונג, און אַזוי ווערט אויסגעגעבען אויף די טיבעטער כלי-קודש אַ היבשע סומע געלד יעדעס יאָהר.

אָבער ווי זאָגט מען: „אַז מען צאָהלט געלט, איז ווערט געלט". די טיבעטער גייסטליכע טוען אָפּ אַ ים מיט „אַרבייט": זיי זאָגען תפילות, פּסק'ענען שאלות, שפּרעכען אָפּ עין-הרע'ס, שריי־בען קמעות, „היילען" עקרות, בעגלייטען די פער־שטאָרבענע צו זייער אייביגער רוה, בענשען די נייגעבוירענע, פּראַווען חתונות, פיהרען דורך די אונענדליכע צערעמאָניעס און אַזוי ווייטער. מיט איין וואָרט, זיי האָבען אַרבייט איבער'ן האַלז, אָבער דערפאַר לעבט זיך זיי גאָרנישט שלעכט.

די צערעמאָניעס רינגלען אַרום פון אַלע זייטען דעם טיבעטער, נישט נאָר ביים לעבען, נאָר אויך נאָכ'ן טויט. ס'איז שווער צו געפינען נאָך אַזאַ לאַנד ווי טיבעט, וואו מען זאָל אַזוי פיל זיך עסק'ען מיט אַ מת, ווי דאָרטען. אַפילו אין דעם, ווי אַזוי דעם טויטען צו בעהאַלטען, הערשט דאָרטען אויך אַ פּלאָנטער. איינינע מתים פער־ברענט מען, אַנדערע לאָזט מען אַראָפּ אין וואַ־סער, און פערהאַן אויך מתים, וועלכע מען גיט אַוועק פאַר די הינט און רויב-פויגלען. ווי אַזוי יעדער איינער דאַרף קומען אויף יענער וועלט, ווענדעט זיך אָן זיין יחוס, זיין פּערזענליכקייט און זיינע פערדינסטען בכלל. דער ערגסטער סאָרט קבורה איז דורך אַראָפּלאָזען אין וואַסער: דאָס טוט מען מעהרסטענס נאָר מיט פערברעכער און אָרימע לייט. דאָרט וואו ס'איז פערהאַן גענוג האָלץ צום ברענען, פערברענט מען די מתים. אין דער ערד בעגראָבט מען מעהרסטענס די, וועלכע זענען קראַנק געווען מיט אָנשטעקענדע קראַנק־הייטען און הויכגעשטעלטע גייסטליכע, די לאַמאַס. אַזעלכע גייסטליכע קריגען נאָכ'ן טויט רייך-בעפּוצ־טע קברים, גאַנצע געביידעס פון אַ שעהנעם אויסזעהען. די טיבעטער גלויבען, אַז דעם מענ־שענס קערפּער וועט נאָכ'ן טויט פערוואַנדעלט אָדער אין פייער, אָדער אין וואַסער, אָדער אין ערד, אָדער אין לופט.

פאַר דער לויה קומען פאָר פייערונגען און פערשידענע צערעמאָניעס אין דעם הויז פון דעם פערשטאָרבענעם. מען נוצט אויס פערשידענע מיטלען „צו פערטרייבען דעם טייוועל". די לאַ־מאַ'ס טרומייטערן, קלינגען און זאָגען תפילות, בעגלייטענדיג דעם טויטען צום קבר, מען פער־געסט אויך נישט צו פּראַווען סעודות, פון וועלכע מען איז אויך מכבד דעם מת. דעם טייוועל פער־טרייבט מען מיט געשרייען, מיט זידלערייי און מיט בייזע אויסרופען. מען סטראַשעט איהם אַפילו מיט געווער אין די הענט: מען מאָלט איהם אויס ווי אַ פערזעהעניש, ווי אַ ווילדע חיה, און מען רעכענט זיך אָפּ מיט זיין בילד אָדער סטאַ־טוע, ווי מיט דעם ערגסטען שונא.

דאָס אַלץ ווערט אָפּגעטון פּינקטליך ביי דער לויה גופא און אויך נאָך דעם ווי מען קומט פון דער לויה. די אַלע צערעמאָניעס אין אַזעלכע פאַלען זענען בעשריבען אין אַ ספּעציעלען טיבע־טישען בוך מיט'ן נאָמען „דאָס בוך פון די טויטע", וועלכען עס פאָלגען נאָך אַלע גלויביגע טיבעטער.

און ווער פון די טיבעטער איז נישט קיין גלויביגער?...

באנדיט פערנארט א יודישן בחור אין א וואלד

ווארפט זיך אויף איהם מיט א מעסער און בערויבט איהם

ביאליסטאק. פאריגען מיטוואך איז צום היגען האלץ-סוחר ה' יעקב כאראש (קופיעצקא 39) געקומען אן'אומבעקאנטער קריסט און פארגעלייגט קויפען ביי איהם 90 מעטער פאפיר-האלץ, וואס ער האט אין וואלד נישט ווייט פון פושיסטאנעק קוריאנע (15 קמ. פון ביאליסטאק).

ה' כאראשעס זוהן בערל, 19 יאהר אלט, איז דעמזעלבען פארנאכט אפגעפאהרען מיט'ן צוזאמען מיט'ן קריסט בעטראכטען די סחורה.

קומענדיג אין קוריאנע זענען ביידע אוועק אין וואלד, אבער אפגעהענדיג ביי אנדערהאלבען קילאמעטער איז דעם יונגען כאראש די זאך געווארען פערדעכטיג און ער האט געוואלט זיך אומקעהרען צוריק. נאר דא האט דער קריסט ארויסגעכאפט א לאנגען מעסער, זיך פארמאסטען אויף כאראש'ן און איהם א שניט געגעבן איבער'ן האלז און איבער די הענד, שרייענדי: „יוד, גיב געלד!"

כ. האט זיך נישט פערלוירען, מיט דער צעבלוטיגטער האנד האט ער ארויסגעכאפט פון קעשענע זיין פארטפעל, אין וועלכען ער האט געהאט 52 זל, 2 דאלאר און זיינע פערזענליכע דאקומענטען און א ווארף געטון עס פון זיך. אין דער קריסט, פערשטעהט זיך געלאפען כאפען דעם פארטפעל און דער צעבלוטיגטער כאראש האט אויסגענוצט דעם מאמענט און זיך געלאזט לויפען דורכ'ן וואלד, צוריק קיין קוריאנע.

פונדאנען האט דער נאטשאלניק פון פושיסטאנעק, ה' טאטארסקי, באלד מודיע געווען, ספעציעל דער ביאליסטאקער פאליציי און אין א קורצע צייט ארום איז אנגעקומען דער אויטאמאביל פון דער היגער קראנקען-קאסע מיט'ן ד"ר ראזענטאל בראש און אויך עטליכע פאליציאנטען און געהייבן געפינען.

ד"ר ראזענטאל האט באלד אויפ'ן ארט פערבונדען דעם געליטענעם ד.ם האלז און אין א שווערען מצב האט מען איהם געבראכט אין יודישען שפיטאל.

גלייכצייטיג האט די פאליציי פון ביאליסטאק אין אומגעגענד אין משך פון דער נאכט דורכגעפיהרט אן'אבלאווע א בער'ן גאנצען געגענד און נעכטען פארמיטאג האט דער הארארקער קאמענדאנט פערהאלטען א פערדעכטיגען פערשוין, וועלכען מ'האט געבראכט קיין ביאליסטאק אין יודישען שפיטאל אין בערל כאראש האט אין איהם דערקענט דעם רוצח.

פון אנהויב האט דער לעצטער געלייקענט שטיין און ביין, אבער שפעטער, בעת דער אויספארשונג, האט ער זיך מודה געווען.

Dr. med. ALBERT GOTLIB

פיעטריקאווער 26, טעל. 50-77.

אקושער און ספעציאליסט פון פרויען-קראנקה.

נעהמט אן פון 4 ביז 7 אווענד. 4340

„אררט" זאכאדניא 43

יודישער קאמער-טעאטער

ליטונג: מ. בראדערזאן און ד. בייגעלמאן.

היינט – 1 פארשטעלונג:

אנהויב 9.30 א זייגער אווענד

דאס VII-טע גראנדיעזע פראגראם

א.נ. „מצה-ברייי"

1) פראלאג, 2) מחיתות'טעס, 3) שבת-הגדול און קורץ-פ-ייטאג, 4) כ'ווער א דאזאר, 5) חכמת-כינע, 6) מצה-בריי, 7) א ברכה איבער א דונער, 8) דאס קלוגע הונ'ל, 9) אוי'ן גאניק'ל, 10) לבנה-פאראד.

טעקסט: מ. בראדערזאן און י. אבעושאנעק מוזיק: קאפ. דוד בייגעלמאן. ליטער. רעזשי: מ בראדערזאן. מוזיק, ליטער: ד"ר בייגעלמאן רעזשי פון דיר.: ר. ראזענטאל. רעזשי: קאלעכט ווע. קא-פעראנסיע: מ. עלבוים ק סטוימען און דעקאראציעס (אויסגעפיהרט אין אייגענעם ווארשטאט): י. מאטום און ש. בלום. קאנצערט-מייסטער: ש. בייגעלמאן.

בילעטען צו בעקומען טעגליך פון 7 אווענד, שבת – פון 2–5 און 7 אין אווענד.

אייביג צייטווייליג...

(ענדע פון דעה 3-טע זייט).

פריינגעצויגען אין די פערשידענע בעוועגונגען און טעטיגקייטען. און כאטש מען קהל'ט זיך, כאטש מען טומעלט און מען קעמפט, פונדעסטוועגען פעהלט אין דעם אלעם דער איבערצייגענדער טאן פון יודישער לאקאליזאציע. עס פעהלט דער גאטירליכער געזעלשאפטליכער דראנג. טרעפט איהר דערפאר יודען, וואס ערשט מיט פאר יאהר צוריק האבען זיי געקעהרט וועלטען אין דער בעוועגונג און מיט אמאל זענען זיי אפגעשטאנען און פערגליווערט געווארען, דאס ביסעל ענטוזיאזם איז אפגעקיהלט געווארען אין קיין בטחון, וואס זאל עס ווידער אויפלעבען, איז ניטא..

און נאך א צרה איז פאראן. יעדער פיהלט, אז ס'איז נישטא מיט וועמען צו געהן צום טיש. דער קראנקער טענה'ט, אז ער האט נישט קיין כח. פערשטעהט זיך, ער איז א לעבעדיגער מענש, קאן ער נישט שטעהן איינגאנצען פון ווייטען. קומט ער צו א זיצונג, נעהמט א ווארט, מאכט א פארשלאג. אבער אז די שטימונג צעפלאמט זיך, רעגט ער זיך אויף, פערגעהט זיך אין א פינסטערען הוסט און קלערט, אז גל'בער איז צו פאלגען דעם דאקטאר... די געזונדע, ווידער, ווערען בעווירקט פון דער קראנקער שטימונג און דאס ביסעל קעמפעריטשקייט, וואס קאכט אין זייערע בלוטען, ווערט אפגעקיהלט און פערגעהט אין א געפיהל פון רחמנות אדער גלייכגילטיגקייט...

או אבער דאס נאך נישט דאס ערגסטע. ערגער איז דאס, וואס לאס אנזשעלאס פערמאגט נישט קיין „פראסט פאלק", אלע זענען גדולים. יעדער קומט פון א גרויסער שטאדט, וואו ער האט אלעם געזעהן און אלעם געהערט. איהר קאנט איהם קיין זאך נישט אנווייזען, שוין אפגערעדט פון לערנען. ווארים אט ווייזט ער אייך באלד אויף וואו ער איז און וואס פאר א ראלע ער האט אמאל געשפילט...

און אנדערש קאן עס גארנישט זיין אין א שטאדט, וואו יעדער בעטראכט זיך פאר א געוועזענעם גדול. ווארים מיט זיין קומען קיין קאליפארניע מאכט זיך יעדער דעם חשבון, אז דארט וועט ער קאנען אויסלעבען זיינע טשיקאווע נייגונגען, אומגעשטערט פון דער שטרענגער קריטיק. דער אויסגעשפילטער כלי-טוער טראכט, אז ער וועט נאך געפינען א בעוועגונג, אין וועלכער צו זיין טעטיג און אפשר אנגעזעהן אויך. דער נישט-אנערקענטער שרייבער טראכט, אז ער וועט דא מסתמא געפינען גרעסערע קאליקעס פון איהם, דער דורכגעפאלענער אקטיארטשיק טראכט, אז ער וועט נאך געפינען א שטיקעל עולם, וואס זאל איינזעהן זיין טאלאנט, און וועלכען ער איז, פערשטעהט זיך, דורכאויס זיכער, הגם מען האט עס קיינמאל נישט געוואלט אנערקענען. און דער ענטוזיאסטער, פערביטערטער אידעאליסט טרייסט זיך מיט דער האפענונג, אז אין ד"ר נאיווער, גלויביגער פראווינץ וועט ער נאך געפינען א תיקון פאר זיינע פערלאכטע חלומות.

איז אבער די צרה, וואס אז די אלע קומען קיין קאליפארניע, טרעפען זיי דארט יודען, וואס זענען אהין געקומען צוליב דיזעלבע סיבות... ווערט מען אויסגעניי ענטוישט און מיט דעם דאזיגען געפיהל טרעט מען אריין אין דעם יודיש-געזעלשאפטליכען לעבען.

דאס ביסעל ארבייט, וואס ווערט אין דער יודישער קאליפארניע יא געטון, איז צווישען די ארבייטער. ווארים די דאזיגע טעטיגקייטען זענען נישט אנגעוויזען אויף דעם אייגענעם, לאקאלען דראנג. זייער ארבייט ווערט מעהרסטענס דיקטירט פון ניו-יארק דורך פארטיגע מוסטערען און פראגראמען, און מאמער ווערט מען אפהענגיג, קומט צופאהרען א פערטרעטער, וואס דערווארעמט און לעבט ווידער אויף דעם פלעגמאטישען גייסט פון די מיטגלידער.

אבער אפילו אין די ארבייטער-קרייזען איז קיין אייגענע איניציאטיוו און קיין אייגענער לעבעדיגער דראנג אויך נישטא. עס הערשט דערזעלבער אומבעשטימטער געפיהל, דערזעלבער גייסט פון צייטווייליגער איינוואוינערשאפט, ווי אוכען טום. טרעפט דערפאר, אז אין מיטען רעכטען ברען פון אנ'ארבייטער-קאמף, זאל א פעהיגער פיהרער מוזען פערלאזען קאליפארניע, בלייבען די איבעריגע הילפלאז און ענטמוטיגט.

און אט אין אזא לאגע געפינט זיך די יודישע לאס-אנזשעלאס. א לאגע פון אייביג-צייטווייליגע יודען, וועלכע שטעהען ארום אנ'ארבייט, ווען עס גורל עס וויגט זיך אויף די וואג-שאלען פון אומבעשטימטען צופאל.

אנגעשריבן אויף א פאסטקארטל

5302 ווערטער פון 21800 אותיות

מיר לעבען אין א צייט פון רעקארדען. איינער וויל דעם צווייטען איבערשטייגען. מען לויפט, מען שפרינגט, מען אמפערט זיך – אבי ארויס דער רעקארד-מייסטער. יעדער מאכט עס אויף זיין מאניער און יודען אויך אויף זייער מאניער.

האבען מיר מיט א צייט צוריק איבערגעגעבען, אז א פאריזער יודישער רעסטאראטאר ישראל פלוגמאן האט געשלאגען א רעקארד.

ער האט איבערגעלעזען, אז א יודישער בחור אין טשיקאגא האט אויף א פאסט-קארטעל אנגעשריבען 3200 ווערטער, האט פלוגמאן לאנג נישט געטראכט און אויף א פאסט-קארטעל אנגעשריבען דערויף אזש 4718 ווערטער פון 19,371 אותיות.

דאס האט איבערגעלעזען א 22-יעהריגער יודישער בחור פון רומעניען זאב יהודה פאליאק און האט זיך נישט געפוילט און אנגעשריבען אויף א פאסט קארטעל דאס ראש השנה'דיגע דאווענען פון מעריב ביז סוף מוסף און נאך פערשידענע אנדערע תפלות צוזאמען 5302 ווערטער, וועלכע בעשטעהען פון 21,800 אותיות.

גאלדענע גריקען

(ראמאן) (20

קאפיטעל אכט

דער אטענטאט

האלטענדיג די דעפעשע אין דער האנד, האב איך צוגעקלאפט די טיר.

אין דעם קארידאר איז געווען העל ליכטיג.

איך האב זיך אוועקגעזעצט ביים טיש און ווידער איבערגעלייענט:

„פטר'ט תי-ף אוועק אייער לאקעי".

דער וואס האט די דעפעשע אנגעגעבען איז משמעות געווען זעהר צורודערט: וועגען דעם האט עדות געזאגט דער מאדנער אויסדרוק „פטר'ט אוועק", דער ענערגישער טאן און דאס וואס קיין אונטערשריפט איז נישט געווען.

אין מיר האבען געקעמפט די געפיהלען פון איבעראשונג, מערדרוס און פערוואונדערונג.

אויב מ'זאל גלויבען אין דעם אינהאלט פון דער דעפעשע, און אויב דער נייער לאקעי איז פאקטיש געפעהרליך, טא וועמען איז עס איינגעפאלען מיך מתרה צו זיין?

ווער האט עס געקאנט וויסען, אז איך האב היינט אין דערפריה געדונגען א נייעם לאקעי?

וועגען דעם האט דאך בלויז געוואוסט מיין באהעכטער „קרוב" מאריס פריימאן, וועלכער האט מיך בעגלייט אין דער קאנטאר פון „סיגרעוו עט קאמפ".

אזא זארגפעלטיגקייט און ליבענסווירדיגקייט בנוגע מיין פערזאן מצד מאריס'ן איז זיך אבער נישט געווען פארצושטעלען.

גיכער פון אלץ איז די דעפעשע געווען א בלויזע מיסטיפיקאציע, אדער עפיס סתם א שאנטאזש.

די פלענער פון גוסארס'ן און זיינע חברים זענען אודאי צושטערט געווארען דורך מיין שנעלען בעשלוס צו פערבייטען דעם קראנקען מילפארד'ן מיט א נייעם מענשען, און זיי האבען געפרובט מיך איבערצושרעקען, און אזוי ארום צו דערוויטערען די נייע מניעה.

אלענפאלס, איז מיר אויסגעבליבען איין ברירה: שנעלער צו זעהן זיך מיט'ן נייעם לאקעי, און אנקוקען איהם, וואס פאר א מענש ער איז.

איך האב זיך אויפגעשטעלט און אנגעקלונגען.

ווייזט אויס, דער נייער לאקעי, פרענסיס איז געווען א זעהר ריהרעווידיגער יונגערמאן, ווארום ער איז גלייך דערשינען אויפ'ן קלינג, בעגריסענדיג מיך מיט א טיפער פערנויגונג.

איך האב איהם אויפמערקזאם בעטראכט:

ער איז געווען א הויכוואוקסיגער, און אויסגעזעהן האט ער אנ'ערך פון א יאהר פינף-און-דרייסיג, די האהר זיינע זענען געווען שווארץ און דאס פנים אויף ברוין אפגעברענט.

– איך זעה, איהר זענט שוין צוגעטראטען צו דעי פילען אייערע פליכטען, פרענסיס, – האב איך זיך אפגערופען.

ער האט זיך נאכאמאל פערנויגט.

– יא, מיסטער! איך בין דא אהערגעקומען דריי א זייגער מיט דעם הער סיגרעוו, ער האט אפגעגעבען דער קעכין אייער וויזיט-קארטעל.

– מילפארד'ן האט איהר געזעהן?

– יא, מיסטער! איך האב מיט איהם אויך גערעדט.

– ווי פיהלט ער זיך?

– איהם איז, דאכט זיך, א ביסעל בעסער, מיסטער! ער האט מיר געוואלט גענוי אויפקלערען, וואס איך האב צו טון, נאר איך האב גערעכענט, אז דאס וועט איהם שטארק מטריח זיין, איך מיין, אז פאר מיר איז גענוג צו וויסען דאס, וואס איך האב זיך דערוואוסט פון דער קעכין.

איך האב צוגעשאקעלט מיט'ן קאפ.

– גוט! איהר האט בלויז צו טון, וואס אלע לאקייען טוען. אויב איהר וועט עפיס נישט וויסען – ווענדט זיך דירעקט צו מיר.

ער האט זיך ווידער פערנויגט.

– איך וועל אזוי טון, מיסטער... איך דאנק אייך!

– איצט גיי איך זיך לייגען שלאפען. חוץ א גלאז ווארים וואסער דארף איך דא גארנישט האבען. וועקט מיך אויף, ווי געוועהנליך, אכט אינדערפריה.

איך האב איהם איבערגעגעבען דעם הוט און דעם שטעקען, און ארויפגעהענדיג פון שרייבטיש די בריף, בין איך אוועק אויבען.

מאכענדיג עטליכע טריט, האב איך זיך האסטיג אוועקגעקעהרט און א בליק געטון אויף צוריק מיין כיטרער איינפאל איז נישט געווען נויטיג.

פרענסיס איז געשטאנען מיט דער פלייצע אומגעקעהרט צו מיר, און געהאלטען ביים אריינהענגען מיין הוט אין דעם שראנק אריין.

געדענקענדיג אין דער פוריגער נאכט, האב איך קודם אפגערוקט די פארהאנגען און גענוי ארומגעקוקט אלע ווינקלען אינ'ם קאבינעט און אינ'ם שלאפצימער.

איך האב, פערשטעהט זיך, געוואוסט, אז איצט וועל איך דארט גארנישט געפינען, אבער איך האב נישט געקענט בעהערשען אין זיך די נארישע האפנונג צו געפינען ווידער הינטער דער פארטיערע מאריא'ן, א צערודערטע, א טרויעריגע מיט א רעוואלווער אין דער האנד.

איך וואלט באדאי ריזיקירט נאכאמאל צו קריגען א קויל אין קאפ, אבי צו זעהן זי ווידער...

ליידער האב איך אין די ווינקלען גארנישט און קיינעם געפונען.

זיצענדיג ביים שרייב-טיש האב איך געהערט, ווי פרענסיס איז אריין אין שלאפצימער און אנגעהויבען דארט צו טון עפיס, ארייבערשטעלענדיג דאס מעבעל.

אין א ווייל ארום האט ער פארזיכטיג אנגעקלאפט אין דער טיר:

– דאס בעט איז אויסגעבעט, מיסטער.

– א דאנק, פרענסיס. – האב איך געענטפערט – א גוטע נאכט.

– א גוטע נאכט, מיסטער!

(פארטזעצונג קומט)

25 פראצ. ביליגער!

ווילנער סקלאד | פערטרעטונג פון קאלאמייער
ספרים | טליתים

א.מ.גרינבשטיין וווסבאדניא 54 פראנט 1. שט.
צו בעקומען ש"ס, טורים, רמב"ם, חומשים, פסוקים, מדרשים, משניות, מחזורים, סידורים.
ספעציעלער אויסוואהל סידורים פאר כלה-מתנות.
טליתים קאלאמייער, טו קישע און פיינע זיידענע, אויך טליתים קטנים, ציצית, זיידענע גארטלען, קאפלען, אויך א גרויסער סארטימענט פון פערשידענע ספרים. — 25% ביליגער ווי איבעראל.
א. מ. גרינבשטיין וווסבאדניא 54 פראנט 1. שטאק

פאהרען אויף א ראָווער

קען מען זיך לייכט אויסלערנען אויף דעם וועלאדראָם, קאנסטאנטינער 16.
אָפען פון 9 פריה ביז 11 א זייגער אָוועגד.
עס ווערען אויך אויסגעבאָרגט ערשטקלאַסיגע ראָווערען (פיר הערן און דאַמען) אויף אויספלוגען.
ס'ווערען אויך אָנגענומען אַלערליי רעפּעראַ=טורען און ס'ווערט אויסגעפיהרט רעיעל, סאָליד און ביליג. אויפ'ן אָרט איז אויך צו בעקומען פערשידענע טיילען צו ראָווערען. 2689

ביטעס

צו אַלע אמטען שרייבט אמבעסטען ערלעדיגט אויך זעזנאָניעס וועגען דאָכאָדאָווע אויפ'ן 28-טען יאָהר שרייבט אויך רעקורסען וועגען אָבראָטאָווע אויפ'ן יאָהר 1928 דאס ביטשריפט ביורא
האכבערג,
פאנסקא 1. טעל. 36-77. 8856

טליתים=פאבריק

אויסאַרבייטונג פון וואָלענע, האַלב-וואָלענע, זיידענע טליתים כמו טערקישע, קאָלאָמעיער, ווי אויך טליתים קטנים, הערט און דעטייל מיט אויספערטיגונג, אויך גאַרטלען, שפאניעס און ציצית
צו בעקומען ביליגער ווי איבעראל, ביי
א.ח. ציטרינאוסקי, קאמיענגא 1,
אין 2. טויער, פּאַרטער. קומט איבערצייגט אייך!
באמערקונג: ס'ווערען אויך אָנגענומען אַלטע טליתים צום וואַשען.

וויכטיג פאר אַלע!

שעניקעס, שעניקלייוועגע, זעג, שטייפלייוועגד, ביינוועל=סחורות
ביליג צו פאבריקס-פרייזען צו בעקומען
אגראדאווא 3 אין דער האַלע № 86a
אויך ביי זיגעלמאַן, פאלודניאווא 23.

לעטשניצע פון דאָקטוירים ספעציאַליסטען

און ראַנטגען-רענטגען קאַבינעט
זעלטערסקא 17 טעל. 36-33.

[illegible]

רענטגען-אינסטיטוט

[illegible]

די לעטשניצע איז אויך אָפען זונטאָג.
ווזיט אין דער שטאָט.
צאָהן-קאָסמעטיש. קאַבינעט
[illegible]

בעקאנטמאכונג.

כשר לפסח — כשר לפסח

מיר מאַכען בעקאַנט דעם געעהרטען פּובּליקום, אז די לאַנג-עקזיסטירענדע בעריהמטע
שטעקאטשינער וויין און מעד-פאבריק
וואָס עקזיסטירט שוין זייט 150 יאָהר האָט געעפענט
אפּיליע אין לאדז פּאָלודניאָווא 20
„מיאדאפאל"
אינהאבער: ח. י. קאנאל און ש. מינצבערג
די פיליע איז פערזעהען אויף פּסח הבע"ל אין א רייכען אויסוואהל פון
גוטען, געשמאַקען וויין און מעהד
אַלע סאָרטען צו צוגענגליכע פּרייזען. כשר למהדרין מן המהדרין.
מיר עמפעהלען זיך דער ג' קונדשאַפט און צייכנען
מיט אַכטונג ח. י. קאנאל און ש. מינצבערג.

פּוּלשטענדיג אומזיסט

בעקומט יעדער איינציגער אַנ-ערשטקלאַסיגען
3 לאמפען-אפאראט
מיט גאַראַנטירטע שטאַרקע = עמפּפאנג.
ביים קויפען אונזערס א קוואַליטעטס-לויטשפרעכער צו סאָלידע פּרייזען. — — — — — — נאָר א קורצע צייט!
גאַראַנטיע: ביי אונצופרידענהייט, ווערט דאָס געלד אָבגעשיקט צוריק! נישט צו פערגלייכען מיט קאָנקורענץ - אַפּאַראַטען!
די ליפערונג ערפאָלגט אין פערלויף פון 10 טעג נאָך'ן דערהאַלטען פון דער בעשטעלונג. פערלאַנגט אָהנפערבינדליך און קאָסטענלאָז פּראָספעקט און אָבבילדונג.
F-ma GRÄB, Berlin-Pankow, Tulstrasse 1a

וויין און מעהד של פסח

בעסטע קוואַליטעט, עמפעהלט די לאַנג-עקזיסטירענדע פאַבריק
פון ש. ווישליצקי, פּיעטריקאָווער 10 אין הויף, לינקס.
פאָדערט אין אַלע ערשטקלאַסיגע געשעפטען.

צוקערניע קאָרא, שערפּיען 6. (בענעדיקטא) 30

די לאַנג-עקזיסטירענדע
עמפעהלט כשר להג הפסח
איהרע בעוואוסטע אויסגעצייכנטע, ווי: מאַקאַראָנען, לעקעך, מאַנדלען, פּאַמעראַנצען=שיילעכץ און ה: רבאַטניקעס.
מעסיגע פּרייזען! רעיעלע בעהאַנדלונג! מעסיגע פּרייזען!

וואָרנונג!

אזוי ווי ס'האָבען זיך בעוויזען אין שטאָט פערשידענע נאָכגעמאַכטע פעלד=בעטען, מאַך איך בעקאַנט דאָס געעהרטע פּובליקום, אז די
עכט= פּאַטענטירטע בעטעז עכט= פּאַטענטירטע
זענען פערזעהען נאָר מיט דער שוץ-מאַרקע
PALMA-PATENT
פאַר וועלכע מיר זענען פעראַנטוואָרטליך ביז 3 יאָהר.
— צו בעקומען אין אַלע געשעפטען. —
אויסערדעם, בעזיצען מיר שטענדיג אויף לאַגער אין א גרויסען אויסוואַהל
ניקעל=בעטען, אַמעריקאַנקעס,
ניקעל=קינדער=בעטען, קינדער=וועגעלעך,
טיש=בעטען, קינדער=בענקעלעך
מעטער=מאָס, אויף רעדלעך.
מאטראצען קאזעטקעס און טאפטשאנעס
געבעטע, שאַטקאָווע און קאַנאַדיסקע
בעמ.: בעטלעך מיט וועגעלעך ווייס און ברוין 17 זל., פּאָלאָווע-בעט. 14 זל.
רעיעלע בעהאַנדלונג. פאַבריקס=פרייזען. זעמטליכע רעפּעראַטורן.
הורט לאדז, פּאָלנאָצנאַ 24, טעל. 31-85. דעטייל

Dr. med. H. Lubicz

צעגעלניאַנאַ 43, טעל. 41-32
ספעציאַליסט פאַר הויט, ווענערישע און מענער-שוועכע קראַנקהייטען. היילונג מיט קוואַרץ-לאַמפּען (האָר-אויספאַל)
נעהמט אָן פון 8—10 און פון 5—8 אָוועגד.

Dr. med. I. WAJNBERG

CEGIELNIANA 47, tel. 26-62

[illegible]

Dr. med. NIEWIAŻSKI

ספעציאַליסט פאַר סיפיליס, טריפער און הויט-קראַנקה. בעהאַנדלונג פון מענער - שוועכע.
אנדזשעיא 5, טעל. 59-40
נעמט אָן פון 8—10 פריה און פון 5—9 אָוועגד.
בעזונדערער וואַרטע-זאַל פאַר פרויען.

Dr. Z. Rakowski

ספעצ. פאַר אוירען-, נאָז-, האַלז- און לונגען-קראַנקה.
קאנסטאנטינער 9, טעל. 27-81.
שפרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7. נעמט אויך אָן אין לעטשניצע, זגערזשער 17 פון 10—11 און פון 2—3

KRYNICA

Willa
PARYŻANKA

איז געוואָרען אויסגעפריסקט און געפּוצט זיך אונטער דער פערוואַלטונג פון די ווירטע-בעזיצער. צימערן אין בעקוועמע און אויף פּער-לאַנג מיט בעקעסטיגונג. כשר'ע וואַרשאַווער קוך. בעשטעלונגען צו שיקען צו
B-cia MÜLLER
Krynica, Zdrój.

AKUSZERKA MASAŻYSTKA

B. JAKUBOWICZ
38 זגערזשער 38.
ערטיילט הילף-בעבורטען פּריוואַט און פון דער קראַנקן-קאַסע. כ'נעם אויך אָן אינדערהיים וויזיטען.

Dr. med. H. LAJCHTER

צאָהן-כירורג
דזיאַטלע-, קין-, גימען- און צונג-קראַנקהייטען.
Konstantynowska 9.
telefon 49-66
od 1½—5 po pol. 4604

Dr. ADAM GROSGLIK

Al Kościuszki 27
tel. 51-78,
הויט- און ווענערישע קראַנקה דענטגען און ליכטהיילאינסט. נעמט אָן פון 4—7 אין אָוועגד.

Dr. med. W. EYCHNER

גינעקאָלאָג-אַקושער
זגערזשער 11.
טעל 34-72
נעמט אָן פון 6—8 אָוועגד.

לעכער מאשינאווע

ווערען אָנגענומען אויסצו-נייהען צו ביליגע פּרייזען
ביי ג. נארדמאן
29 צעגעלניאנא 29

קאליגראף ל. בערמאן

(דער יונגער) וואוינט אויף זאוואדזקא 1,19-עו שטאָק, און לערנט אויך שעהן און שנעל שרייבען.

מצה = רייבעכץ כשר לחג הפסח

איז צו בעקומען נאָר אין דער מיהל פּולנאָצנאַ 22 ביי ר' ליפמאַן נח און ר' לייבל ניימאַן, וואָס איז געפּשרט געוואָרען פון ראַבינאַט דפה לאָדז און פערזענליך מו"צ ר' משה מנחם סג"ל און ר' לייביש און די מצות זענען כשר למהדרין מן המהדרין, ווייל זיי האָבען אריינגעזעצט א משגיח א ירא שמים, וואָס קלויבט אַרויס אַלע פּסולות און אַלע חששות אָהן שום קלעהר ח"ו.
צו קאָנקורענץ-פּרייזען! קומט איבערצייגט אייך!

הערען-היטען

א גרויסען אויסוואַהל אין די נייעסטע פאָרמען און פאַרבען צו מעסיגע פּרייזען
עמפפעהלט
Georg GOEPPERT
פּיעטריקאָווער 107.

LEKARZ DENTYSTA צאָהן-אַרצט

St. GELBERG

זאַכאָדניאַ 15, טעל. 31-68.
היילט גאַנץ שמערצלאָזיגע [illegible] קראַנקהייטען. צאָהן - ציהונג [illegible] מיט ליכט - בעשטראַהלונג, ספעציעלער [illegible] מעטאָדען פון קינסטליכע ציין.
נעהמט אָן פון 9 פריה ביז 7 אָוועגד.

לעטשניצע פון דאָקטוירים ספעציאַליסטען

און רענטגענאָגישער קאַבינעט.
וואָלטשאַנסקער 11, טעלעפאָן 37-63
אָפען פון 9 פריה ביז 7 אָוועגד.

ד"ר איפיך נאָז, האַלז, אוירען קר.	4½—5½
ד"ר ספּירשנער קינדער-קראַנקה.	4½—5 11—6
ד"ר שיפמאַן אינערליכע קראַנקהייטען	9—10
ד"ר ליבוביטש הויט און גשלעכט-קר.	1½—12½
ד"ר שמידגעלד נערוען און גייסטיגע קר.	9—1
ד"ר גאָלדבלאַט אויגען-קראַנקה.	1½—12½
ד"ר חיים כירורגישע קראַנקהייטען	8—2
ד"ר בערנשטיין פרויען און געבורטס-הילף	4—6

[illegible]
אַטמונגען נעבען שקאַרלאַטין.
ביי דער לעטשניצע איז געעפענט געוואָרען
א רענטגען-אינסטיטוט.

ד"ר לאַזשינסקי טמאַרגמאָלאָגע
צאָהן-אַרצט 1—10 3—6
קינסטליכע צייהן, קראָנען, פּאָמבען א. ז. וו.

די לעטשניצע איז אויך אָפען זונטאָג.

PORADNIA WENEROLOGICZNA

פון דאָקטוירים-ספעציאַליסטען
זאַוואַדזקאַ 1.
[illegible] הויט-קראַנקה.
[illegible]
קוואַרץ-לאַמפּ. עלעקטרישער היטל-קאַבינעט קאָסמעטיק.
— — טעגליך פון 8 פריה ביז 9 אָוועגד. — —
[illegible]
— [illegible] —
ווזיט 3 זל.

אַבאָנעמענטס-פּרייז: אין לאָדז - 5 זל. א חודש מיט אָפּטראָגען א היים; אויף דער פּראָווינץ - א חודש אין אויסלאַנד - 8 זל.
[illegible]

אַנאָנסען-פּרייז: [illegible] 16 גר. [illegible] 24 גר. [illegible]

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg. Redaktor odpowiedzialny Ch. Kaufmann.
Czcionkami i druk. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.